

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Role prezidenta v českém a ruském politickém systému

Autor práce:	Michaela Punčochářová
Studijní obor:	Regionální studia
Forma studia:	Prezenční
Vedoucí práce:	PhDr. Lenka Havelková
Katedra:	Katedra společenských věd

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Lence Havelkové za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

Punčochářová, M. *Role prezidenta v českém a ruském politickém systému: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 55 s. Vedoucí bakalářské práce : PhDr. Lenka Havelková.

Klíčová slova: politické instituce, politický systém České republiky, politický systém Ruské federace, pravomoci prezidenta, prezident

Bakalářská práce analyzuje a srovnává politické postavení prezidenta České republiky a Ruské federace. Zkoumá sílu prezidentského úřadu v obou zemích a poukazuje na hlavní rozdíly v politických pravomocích prezidentů. Z hlediska historického vývoje úřadu hlavy státu pojednává bakalářská práce o významných politických uskupeních obou států, ve kterých jsou postavení a význam nejvyššího představitele státu vnímány různým způsobem. Pro ilustraci jsou vybráni významní představitelé ČR i RF k jednotlivým vývojovým fázím. Práce hodnotí současný politický status prezidentů ČR a RF a jejich role ve státní politice, předmětem komparace jsou rozdíly v jejich postavení, prezidentské volbě, slibu, funkčním období a především v pravomocích samotných. Dále je zmíněn vztah prezidenta k předním politickým institucím, které se společně s ním podílejí na tvorbě státní moci. Práce rovněž kompletně vyhodnocuje důležité prezidentské funkce - řízení celého státu prostřednictvím pravomocí mu uložených a reprezentace státu ve světě.

ABSTRACT

Punčochářová, M. *The role of president in the Czech and Russian political system: bachelor work*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 55 p. Supervisor : PhDr. Lenka Havelková.

Key words: political institutions, Czech Republic political system, Russian Federation political system, presidential rights, president

This bachelor thesis analyses and compares the political role of the president in the Czech Republic and the Russian Federation. It explores the strength of the presidential authority in both countries and points out the main differences in political rights of the presidents. The thesis discourses the importance of political groupment in both states, where the position and importance of head of the state is perceived differently, from the historical evolutionary point of view. Significant Czech and Russian representatives for each evolutionary period are chosen for illustration. The thesis evaluates the contemporary political status of the Czech and Russian presidents as well as their roles in the state policy. Differences in their status, presidential elections, promise, term of office and their rights particularly are the object of the comparison. Further relation of the president towards the leading political institutions, which together with the president share creating of the state power, is mentioned. The thesis also completely evaluates important presidential functions – the whole state managing using the rights imposed and also the state representation in the world.

OBSAH

Úvod.....	7
1 Cíle a metodika bakalářské práce	8
2 Vnik a vývoj statutu hlavy státu	9
2.1 Česká republika.....	9
2.1.1 Velkomoravská říše.....	9
2.1.2 Český stát	10
2.1.3 České království – vývoj do roku 1918.....	11
2.1.4 Československý stát	13
2.1.5 Česká republika.....	16
2.2 Ruská federace	16
2.2.1 Kyjevská Rus	17
2.2.2 Sjednocení Rusi.....	18
2.2.3 Carské Rusko	19
2.2.4 Socialistický stát	22
2.2.5 Ruská federace	23
3 Komparace pravomocí prezidentů ČR a RF	25
3.1 Státní zřízení České republiky a Ruské federace	25
3.2 Úřad prezidenta České republiky vs. Ruské federace	27
3.2.1 Volba prezidenta	27
3.2.2 Slib prezidenta.....	29
3.2.3 Pravomoci hlavy státu ČR a RF.....	30
3.2.4 Odchod prezidenta z funkce.....	34
4 Moc výkonná a zákonodárná ve vztahu k prezidentovi.....	36
4.1 Prezident vs. vláda	36
4.2 Prezident vs. Parlament.....	37
5 Prezidenti současného demokratického období ČR a RF	39
5.1 Prezidenti České republiky	39
5.1.1 Václav Havel.....	39
5.1.2 Václav Klaus	40
5.2 Prezidenti Ruské federace	42
5.2.1 Boris Jelcin.....	42
5.2.2 Vladimir Putin.....	43
5.2.3 Dmitrij Medvěděv	45
Závěr.....	48
Seznam použitých zdrojů	51

ÚVOD

Prezident je v každé demokratické společnosti jedním z nejvyšších představitelů moci, který do značné míry ovlivňuje celkovou politickou scénu daného státu. Míra tohoto vlivu je však v jednotlivých státech odlišná, obecně lze ale říci, že lidé k němu často chovají důvěru a úctu. V této souvislosti je nutné uvědomit si i rozdíl ve státním zřízení České republiky i Ruské federace, které má také zásadní význam pro politickou vážnost a vliv prezidentského úřadu.

Každá skupina, sdružení či společenství lidí potřebuje osobu, která by ji vedla, ke které by člověk vzhlížel s úctou a důvěrou. Díky těmto aspektům byl v každém státě vytvořen úřad hlavy státu, do kterého byly dosazovány ať už demokratickou cestou, či jiným způsobem osoby, které se měly postarat o správný chod státu i celé společnosti.

Bakalářská práce bude věnována otázkám spojeným s institucí prezidenta státu, se vznikem a vývojem postavení prezidenta či jiných nejvyšších představitelů České republiky a Ruské federace. Otázka vývoje prezidentského úřadu je však velice obsáhlá a její podrobná analýza by přesáhla rámec této bakalářské práce, proto budou analyzovány a hodnoceny vybrané a z tohoto hlediska významné mezníky v historii obou států. Vývoj statutu hlavy státu pomohou znázornit příklady panovníků, knížat, králů a carů z historie, kteří významně posunuli ve vývoji nějakým způsobem svůj úřad. Tato část práce bude ilustrovat obecný vývoj prezidentského úřadu.

V další části bakalářské práce budou charakterizováni prezidenti současného demokratického zřízení České republiky a Ruské federace. Bude analyzován jejich přínos pro politický vývoj země a vliv, kterého dosáhli v tak vysokém a váženém úřadu. Rovněž bude zhodnocen jejich vztah s veřejností, zda uspěli u svých občanů a dokázali si získat jejich důvěru. Hlavním záměrem této bakalářské práce je definovat odlišnosti politických pravomocí úřadu prezidenta ČR i RF a jejich vztahy s mocí výkonnou a zákonodárnou.

V rámci politického vývoje světa je téma postavení a role prezidenta v politickém systému jednotlivých zemí velice významné. Je nutné se touto problematikou zabývat, protože v sobě skrývá řadu klíčových otázek týkajících se politického směřování celého státu. Dále nesmí být opomenuto, že prezident či panovník je důležitou postavou každé země, protože vystupuje za celý národ daného státu a reprezentuje jej ve světě.

1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je porovnání a zhodnocení politických funkcí a rolí prezidenta v České republice a Ruské federaci. Předmětem komparace jsou především odlišnosti prezidentských pravomocí, volba, odvolání, slib, kompetence prezidentů a vztahy hlavy státu s mocí výkonnou a zákonodárnou. Rovněž bude sledována míra jejich vlivu uvnitř země a blíže specifikováno státní zřízení obou států, které nám také do značné míry objasňuje roli prezidentů ve státě.

Dílčím cílem bakalářské práce je i charakteristika obecného vývoje postavení panovníka a následně prezidenta v obou státech, jakou roli, působnost a význam měli v průběhu staletí, se zaměřením na nejvýznamnější představitele, a zhodnocení jejich přínosu či významu pro politickou situaci ve státě.

Bakalářská práce bude vycházet z četných literárních pramenů, materiálů a dokumentů týkajících se daného tématu a zabývajících se historií České republiky a Ruské federace. Pro komparaci budou využity především státní ústavy obou států, které vymezují práva a povinnosti prezidentů či jiných politických institucí. Pro zpracování textu budou v práci využity zejména následující metody zpracování informací: analýza a srovnání (komparativní metoda). Pro komparaci pravomocí českého a ruského prezidenta bude zvolen synchronní přístup, který srovnává zvolené proměnné v konkrétním čase.

Tato práce definuje status hlavy státu, vypovídá tedy o osobnostech, které tento úřad vykonávaly či vykonávají a které by pro svůj národ měly být vzorem a jedním ze zásadních pilířů důvěryhodnosti státních institucí.

2 VZNIK A VÝVOJ STATUTU HLAVY STÁTU

Úvodní kapitola se bude zabývat vznikem a historickým vývojem statutu hlavy státu v České republice a Ruské federaci. Důraz bude kladen na významné mezníky v historii obou států. Ke každému politickému uskupení obou států budou vybráni představitelé, kteří nějakým způsobem posunuli ve vývoji státní aparát, budoucí úřad prezidenta či se zasloužili o vývoj státu po stránce humanitní, průmyslové či zemědělské.

2.1 Česká republika

Česká republika prošla dlouhým a složitým historickým vývojem, její území se stalo v historii součástí mnoha mocných politických útvarů, jako např. Svaté říše římské, rakouské monarchie či Československa. Prvním doloženým státním útvarem, který položil základ pro vytvoření budoucích Českých zemí, byla Velkomoravská říše.

2.1.1 Velkomoravská říše

Velkomoravská říše vznikla po roce 820, založil ji Mojmír I., který se stal prvním panovníkem tohoto státního útvaru na území dnešní České republiky. S příchodem knížete Mojmíra I. byla založena první dynastie – Mojmírovci. Za jeho působení se objevují první křesťanské misie, které přicházejí především z Bavorska a Salcburska, a dochází tak ke christianizaci oblasti. Největšího rozmachu nabyla Velká Morava za Mojmírových nástupců, především se jedná o panovníky Rostislava a Svatopluka. Významným historickým mezníkem pro vývoj v českých zemích je rok 863, kdy od byzantského císaře přichází křesťanská misie, v jejímž čele stáli bratři Konstantin a Metoděj. Přišli na Moravu a začali zde prosazovat slovanskou liturgii. Pro tento účel vytvořili umělý slovanský jazyk staroslověnštinu a vlastní písmo - hlaholici.¹

Zdrojem státní moci byl tehdy kníže a předáci, kteří si osvojili některé organizační principy tehdejší společnosti. Nedoceněnou roli sehrálo katolické duchovenstvo, které s sebou přinášelo obecné zkušenosti a praktiky vládnutí – od sféry právně etické (mravní) přes organizaci dvora až po styk s papežem a okolními vládci.²

Na počátku 10. století se Velkomoravská říše fakticky rozpadla, řadu jejích kulturních podnětů přejal nově vznikající český stát.

¹ ČORNEJ, P., POKORNÝ, J. *Dějiny českých zemí do roku 2004 ve zkratce*. Praha, 2003, s. 5-7.

² ČORNEJOVÁ, I., ČORNEJ, P. et al. *Dějiny zemí koruny české I*. Praha, 1992, s. 32.

2.1.2 Český stát

U zrodu českého státu stál kníže Bořivoj - první historicky doložený příslušník dynastie Přemyslovců. Své sídlo přemístil na hradiště zvané Praha. Hlavním motivem přemístění byl strategický bod hradiště, které střežilo významný brod přes Vltavu a stalo se tak důležitým obchodním střediskem.³

Za vlády přemyslovskeho rodu si občané osvojili nové obyčeje. Vznikl tzv. nastolovací obřad, kterým je kníže uznán svobodným obyvatelstvem za panovníka. Tento obřad je označován za počátek vlivu feudálů na obsazování trůnu.⁴

Za významného knížete rodu Přemyslovců považujeme především Václava I., který se stal světcem a patronem Země české. Vláda knížete Václava I. se zprvu vyvíjela úspěšně. Na svou dobu nebývale vzdělaný panovník pokračoval v expanzivní politice svého rodu a provedl změnu v zahraničně-politické linii, když se místo na Bavorsko začal orientovat na Sasko. Výrazem této vazby bylo založení kostela na Pražském hradě, který byl zasvěcen saskému patronovi sv. Vítu. Časté sváry knížete Václava I. s mladším bratrem Boleslavem vyústily 28. září 935 v násilnou bratrovraždu. Stalo se před ranní bohoslužbou a přímo u bran chrámu. Václavův pozemský život skončil, ale začal jeho pomyslný následný život, kdy byl pro svou vzácnou povahu a zásluhy o upevnění křesťanství prohlášen za svatého, a stal se patronem, tedy ochráncem české země.⁵

Přemyslovska knížata se snažila získat královskou korunu jako znak vyšší vladařské hodnosti již v 11. a 12. století. V té době mohl udělit královskou korunu českým knížatům pouze císař nebo papež jako mimořádnou osobní poctu. Královského titulu dosáhl poprvé roku 1085 Vratislav II. a po něm o něco později roku 1158 Vladislav II. Královská koruna byla odměnou za vojenskou pomoc poskytnutou císaři. Oba zástupci ji získali pouze pro sebe, nikoli dědičně pro své nástupce. Až jednomu z posledních vladařů z rodu Přemyslovců, Přemyslu Otakaru I., se podařilo získat královský titul natrvalo. Slavnostně mu byl potvrzen německým císařem Fridrichem II. roku 1212 v listině zvané Zlatá bula sicilská. Královským titulem získali čeští panovníci větší vznešenost a osobní důstojnost. Jako králové se stali po papeži a císaři jedněmi z nejvýznamnějších osobností v Evropě.⁶

³ ČORNEJ, P., POKORNÝ, J. *Dějiny českých zemí do roku 2004 ve zkratce*. Praha, 2003, s. 9.

⁴ MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu do r. 1918*. Praha, 1988, s. 48.

⁵ CÍLEK, R. *Čeští panovníci a prezidentí*. Praha, 2005, s. 25-30.

⁶ BÍGL, Z. *České země za posledních Přemyslovců*. Praha, 1993, s. 4.

České knížectví bylo povýšeno na království a na dlouhá léta se stalo oficiálním názvem Čech - České království.

2.1.3 České království – vývoj do roku 1918

České království ustanovilo do čela státu krále a byly vytvořeny královské úřady potřebné panovníkovi k tomu, aby mohl v zemi vládnout. Královské úřady zastávali většinou významní šlechtici. Jedním z nejpřednějších úředníků byl komorník, který měl na starosti peněžní příjmy. Důležitým úředníkem byl dále kancléř, jemuž byl svěřen úřad vydávající královské listiny. Významné místo měli také purkrabí neboli správce Pražského hradu a maršálek, který velel ozbrojenému doprovodu panovníka.⁷

Královská moc se inspirovala evropskými vzory a postupně přešla k aktivnější politice, kterou vytvářely finanční a mocenské zdroje. Práva, která patřila výhradně do rukou krále, se nazývala regálie.

Nový termín „království“ zahrnovalo celou sféru přemyslovského státu, tedy i Moravu, a speciálně se vztahoval na důležité opory panovníkovy moci – královské statky a města. Královská hodnota přispívala k mezinárodní autoritě státu, zdůrazňovala suverenitu a nezávislost státu. Moc panovníka zahrnovala nejvyšší moc vojenskou, finanční a zákonodárnou. Hlavními úkoly panovníka bylo: zastupovat stát navenek, uzavírat mezinárodní smlouvy, vypovídat válku i sjednávat mír, vybírat daně a spravovat již výše zmíněné regálie.⁸

Po vymření rodu Přemyslovců se na českém trůně vystřídala řada významných dynastií. Změna přichází s králem Janem Lucemburským, který s dynastií Lucemburků na jedno století ovládl české království. Následoval nakrátko rod Jagellonců a poté neméně významná dynastie habsburská a habsbursko-lotrinská.

Všechny výše zmíněné dynastie s sebou přináší řadu významných vůdčích osobností. Mezi nejvýznamnější krále tehdejší doby bezesporu patřili Václav I., Přemysl Otakar II., Jan Lucemburský, Karel IV., Jiří z Poděbrad, Rudolf II., královna Marie Terezie, Josef II. a mnoho dalších.

Velké zásluhy pro české země měl především Karel IV., který usedl na trůn roku 1346. Za jeho vlády byl založen klášter pro slovanské mnichy, založil univerzitu v Praze, podílel se také na založení Nového Města pražského a stavby kamenného mostu přes Vltavu v Praze. Podporoval umění, literaturu a stavitelství. Patřil mezi

⁷ BÍGL, Z. *České země za posledních Přemyslovců*. Praha, 1993, s. 8.

⁸ ČORNEJOVÁ, I., ČORNEJ, P. et al. *Dějiny země koruny české I*. Praha, 1992, s. 71-72.

významné politiky a zasloužil se o značný územní rozmach českého státu.⁹

Významná změna v politice státu přichází s rokem 1348, kdy byly vydány ústavní listiny, které právně stvrdily vznik zemí Koruny české - soustátí zahrnující České království a tzv. vedlejší země (Moravu, slezská knížectví, Horní Lužici a od roku 1368 i Dolní Lužici). Od roku 1526 byly země Koruny české součástí habsburské monarchie, nicméně jejich státoprávní statut se nezměnil. V této době docházelo k častým bojům o území, které měnily státoprávní uspořádání. Země Koruny české jako státní celek existoval do roku 1635, kdy Horní i Dolní Lužice připadly Sasku.¹⁰

Další významný boj o území vedla královna Marie Terezie s Pruskem, kterému připadly města Opava, Těšín a Krnov. Marie Terezie nepřevzala monarchii v dobrém stavu. Armáda byla oslabená, státní pokladna vyprázdněná a správní aparát zastaralý. Bylo zapotřebí překonat zaostalost monarchie a přiblížit ji k vývoji především západní části kontinentu. Vytvořila tedy řadu reforem. Zavedla povinnou školní docházku, jednotný celní řád a měnovou soustavu. Vytvořila tereziánský katastr (evidence půdy a majetku) a zrušila zaostalé feudální instituce. Po smrti manžela Marie Terezie spoluvládla se svým synem Josefem II., který pokračoval v reformách. Jeho nejvýznamnějším krokem byl toleranční patent, který otevřel v rámci monarchie náboženskou svobodu, zrušil jezuitský řád a zakázal mučení při hrdelních procesech. Dále vydal patent o zrušení nevolnictví, který bral vrchnostem právo bránit poddaným v uzavírání sňatků a v obchodech. V této době se začínají vydávat první české noviny a začíná se hrát české divadlo. Díky těmto novým krokům byl Josef II. označován za lidového panovníka.¹¹

Reformy změnily mnoho, ale také bylo zapotřebí vyřešit ústavnost, občanské svobody a státoprávní spojení Českých zemí, což započalo až s revolučním rokem 1848. Tehdy se po evropských zemích začala šířit revoluce z Francie a Neapolska.¹²

Vrcholem revoluce bylo vyhlášení Oktrojované ústavy (nařízena císařem a vládou bez souhlasu parlamentu) roku 1849. Stavovské zřízení bylo zrušeno a sněmům ponechána pouze malá působnost. Morava a Slezsko byly vyhlášeny korunními zeměmi a s českým královstvím byly přímo podřízeny rakouskému mocnáři. Oktrojovaná ústava byla po dvou letech zrušena silvestrovskými patenty

⁹ KREJČÍŘ, J., SOJÁK, S. et al. *Dějiny české*. Dubicko, s. 28-31.

¹⁰ ČORNEJ, P., POKORNÝ, J. *Dějiny českých zemí do roku 2004 ve zkratce*. Praha, 2003, s. 20.

¹¹ CÍLEK, R. *Čeští panovníci a prezidenti*. Praha, 2005, s. 163-168.

¹² EFMERTO VÁ, M. *České země 1848-1918*. Praha, 1995, s. 2.

a započal holý absolutismus, jehož hlavním představitelem byl ministr vnitra Alexandr Bach. Absolutismus setrval pouze do roku 1860, kdy František Josef I. vydal tzv. Říjnový diplom, ve kterém se zřekl absolutismu a zdůraznil význam zemských sněmů. Následně byla vydána Únorová ústava, která posilovala centralismus monarchie a změnila systém volby do zastupitelských úřadů.¹³

Roku 1918 zaniká Rakousko-Uhersko a dochází k česko-německému vyrovnání. V této době měla již česká společnost téměř všechny rysy moderní vyspělé společnosti. Struktura politických stran odpovídala složitému sociálnímu rozvrstvení. Po zániku Rakouska-Uherska bylo zavedeno všeobecné volební právo a následovaly volby do říšské rady. Vztahy mezi Čechy a Němci se neúprosně změnily, když se rozpoutala první světová válka. Česká monarchie měla hospodářské obtíže a rostoucí policejní perzekuce stupňovala nespokojenost českého národa s monarchií.¹⁴

V době složitě vyvíjející se války usedl na trůn Karel I. Uvědomoval si, že je potřeba válku co nejdříve ukončit, zachovat celistvost říše a začít se věnovat její přestavbě. Český národ měl však jiné představy o své budoucnosti. Osvobozené hnutí českého a slovenského národa vedlo s ukončením války ke vzniku Československého státu 28. října 1918, čímž byla ukončena doba králů a s nimi zaniklo i České království.¹⁵

2.1.4 Československý stát

Další a novou vývojovou etapou českého státu bylo spolužití po boku slovenského národa v československém státě. Dynastie habsbursko-lotrinská ztratila všechna práva na český trůn a monarchie na českém území byla definitivně zrušena. Vytvořila se Československá republika, která byla ovlivněna demokratickými ideály. Vznikl nový statut panovníka země – prezident. Prezidentem byl jednomyslně zvolen Tomáš Garrigue Masaryk. Jeho volba byla doprovázena tzv. aklamací, což znamená, že o volbě ve velké míře rozhodly výkřiky a potlesk voličů.¹⁶

Formování československého právního a správního systému zakončila nová ústava, schválená 29. února 1920, do jejíhož obsahu byl zařazen text základních lidských práv a svobod. Nová ústavní listina upravovala moc zákonodárnou, vládní,

¹³ KREJČÍŘ, J., SOJÁK, S. et al. *Dějiny české*. Dubicko, s. 77.

¹⁴ ČORNEJ, P., POKORNÝ, J. *Dějiny českých zemí do roku 2004 ve zkratce*. Praha, 2003, s. 39-40.

¹⁵ CÍLEK, R. *Čeští panovníci a prezidenti*. Praha, 2005, s. 183-185.

¹⁶ ČORNEJ, P., POKORNÝ, J. et al. *Osudové osmičky. Přelomové roky v českých dějinách*. Praha, 1999, s. 309.

výkonnou a soudní. Moc výkonná byla rozdělena mezi vládu (sbor ministrů) a hlavu státu - prezidenta. Prezident měl pouze práva, která byla výslovně vyčtená v ústavní listině, vše ostatní připadlo vládě. Funkci hlavy státu obklopovalo velké charisma, které T. G. Masaryk měl. Představoval mimořádnou politickou i morální autoritu. Svými znalostmi a schopnostmi přesahoval vysoce průměr tehdejší politiky. Opíral se o rozsáhlé kontakty v zahraničí, které mu byly oporou při řešení vnitropolitických krizových situací. Výjimečnost a nenahraditelnost osobnosti T. G. Masaryka definitivně odhalila jeho abdikace a následná smrt roku 1937.¹⁷

Jako druhý usedl na prezidentské křeslo Československa Edvard Beneš. Jeho funkční období netrvalo dlouho. Hitlerovo rozhodnutí, že Československo musí být zničeno, mělo rychlý spád. Mnichovské rozhodnutí oslabilo obranyschopnost Československa a na následný nátlak se Edvard Beneš vzdal své funkce a opustil republiku. Rok po jeho abdikaci vypukla druhá světová válka a byl zřízen protektorát Čechy a Morava.¹⁸

Protektorát měl být autonomním územím a mít svou loutkovou vládu, jejíž členové podléhali schválení protektora. Hitlerovské Německo chránilo protektorát a udržovalo tedy na jeho území vojenská zařízení. Vznikla exilová vláda Československa v Londýně, kde E. Beneš opět převzal úřad prezidenta. Jeho hlavním cílem bylo sjednotit odbojové síly a uznat existenční nárok Československa u všech zemí, což se podařilo s koncem války. Rokem 1945 můžeme hovořit opět o Československém státu.¹⁹

V politice Československa se po roce 1948 začala prosazovat závislost na Sovětském svazu, kterou podporovala Komunistická strana Československa. Celý státní aparát prorostl komunistickou mocí v čele s předsedou Klementem Gotwaldem. Komunisté obsadili všechny významné státní funkce. Na protest proti tomu podala většina zbylých nekomunistických ministrů demisi. Komunistická strana přebrala moc a prezidentem se stal Klement Gotwald. Hlavními body nového vládního programu bylo vypracování ústavy, dvouletý hospodářský plán a řada sociálních a ekonomických opatření. Vnitropolitický vývoj se stal středem konfliktů a zápasem o udržení demokracie. Demokracii za daných okolností se nepodařilo udržet a přecházelo se k diktatuře komunistické strany. Byla schválena nová ústava, parlament

¹⁷MAREK, J. et al. *České a Československé dějiny II.* Praha, 1991, s. 66.

¹⁸CÍLEK, R. *Čeští panovníci a prezidenti.* Praha, 2005, s. 193-198.

¹⁹VANĚČEK, V. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945.* Praha, 1975, s. 455-456.

byl zvolen nedemokraticky a zaniklo nezávislé soudnictví. Za vlády prezidenta K. Gotwalda se Československo dočkalo nevídaného teroru. Připustil vše: sovětské poradce, kteří začali v zemi rozhodovat a vládnout, násilnou kolektivizaci půdy, justiční teror, jehož výsledkem bylo 230 poprav a 100 000 rozsudků k dlouholetému odnětí svobody.²⁰

Po smrti Klementa Gotwalda v roce 1953 se poměry v zemi pozvolna měnily. Československo se přeměnilo na federaci dvou států České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky. Významnou roli ve směřování státu sehrál prezident Gustav Husák, s jehož nástupem začalo období normalizace, tedy oficiální čistky v komunistické straně, obnovení cenzury, propouštění ze zaměstnání a zrušení mnoha politických a zájmových sdružení. Dochází k nadměrnému porušování lidských práv, proti kterému vystupuje petiční společenství Charta 77. Petici podepsalo 242 osob různých politických směrů, její váhu zvyšovaly podpisy filozofa Jana Patočky a dramatika Václava Havla. Charta neměla podporu široké veřejnosti, což bylo její slabostí. Vedle charty vznikl Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných. K uvolnění napětí došlo až na sklonku osmdesátých let. Příčinou uvolnění byl pokračující rozklad sovětského zřízení a naprostý úpadek jeho ekonomiky. Represe sílily a probíhaly mnohé demonstrace, které nezůstaly omezeny pouze na Prahu. Poslední zásah policejních sil na Národní třídě proti účastníkům povolené studentské manifestace v pátek 17. listopadu 1989 prolomil totalitní sílu a většina Čechů se rozhodla pro život v demokracii. Gustav Husák odstoupil ze své funkce a téměř jednohlasně byl prezidentem zvolen Václav Havel.²¹

Ústředním tématem vnitřní politiky se stala otázka o budoucnosti československého státu. Část obyvatelstva se vyslovila pro udržení Československa jako federálního státu, část zastávala volnější spojení v podobě konfederace, nebo úplné rozdělení. Otázka rozdělení států byla stále aktuálnější, až bylo nakonec 1. ledna 1993 rozdělení Československa uskutečněno.²²

Rokem 1993 bylo ukončeno dlouholeté soužití českých a slovenských obyvatel v jednom státě. Z federativního Československa vznikly dvě nové zcela suverénní a na sobě nezávislé politické jednotky v podobě České republiky a Slovenské republiky.

²⁰ MAREK, J. et al. *České a Československé dějiny II.* Praha, 1991, s. 95- 100.

²¹ MAREK, J. et al. *České a Československé dějiny II.* Praha, 1991, s. 100-118.

²² KIPKE, R., VODIČKA, K. *Rozloučení s Československem.* Praha, 1993, s. 48-53.

Obě republiky přijaly novou měnu a nové zákony, které vytvářely nové politické prostředí.

2.1.5 Česká republika

Subjektem mezinárodního práva se oficiálně Česká republika stala 1. ledna 1993. Tímto dnem nabyla účinnosti i nová ústava České republiky vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 1/1993 Sb. Ústava nově vymezovala moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Moc výkonná byla rozdělena mezi prezidenta republiky a vládu. Prezident byl hlavou České republiky.

Prvním prezidentem nově vzniklé České republiky se stal Václav Havel, který byl zvolen ihned v prvním kole volby 26. ledna 1993. Ve volbách v roce 1998 svůj mandát potvrdil a zůstal tak v prezidentském křesle tu nejdelší možnou dobu dle ústavy – dvě funkční období po sobě. Václavu Havlovi se podařilo ve své funkci zviditelnit Československo a později Českou republiku na mezinárodní scéně. Ne všechna jeho rozhodnutí a reakce na dění ve světě však byla přijata s potleskem českých občanů, přesto mu nelze upřít čestné místo v naší historii.²³

S končícím funkčním obdobím Václava Havla byl zvolen prezidentem České republiky v roce 2003 bývalý předseda Občanské demokratické strany profesor Václav Klaus. Svůj mandát obhájil v roce 2008 pro druhé volební období a je tedy současným českým prezidentem.²⁴

Vývoj státnosti a nejvyšších politických úřadů prošel na českém území mnoha vývojovými fázemi. Postupně se utvářel prostor pro demokratické prostředí. V tomto vývoji nemůžeme upřít zásluhy právě představitelům hlavy státu, kteří získali poctu nejvyšší, a to důvěru svých občanů.

2.2 Ruská federace

Také Ruská federace prošla dlouhým historickým vývojem, ve kterém se vystřídaly rozmanité formy rozdělení moci a státní útvary, od Kyjevské Rusi až po současné uspořádání Ruské federace. Tato podkapitola přináší přehled politického uspořádání od prvních státních útvarů přes hlavní historické vývojové fáze státu až po současnost. Budou zhodnoceni významní představitelé každého politického zřízení, kteří se zasloužili o změnu státního aparátu, rozvoj ruského státu či gramotnosti

²³ CÍLEK, R. *Čeští panovníci a prezidenti*. Praha, 2005, s. 241-242.

²⁴ CÍLEK, R. *Čeští panovníci a prezidenti*. Praha, 2005, s. 243-246.

obyvatelstva. První mocnou východoslovanskou říší objevující se na území dnešní Ruské federace byla Kyjevská Rus, kterou si blíže představíme v první podkapitole.

2.2.1 Kyjevská Rus

Kyjevská Rus byla v 9. století prvním slovanským státním útvarem na území části dnešní Ukrajiny, Běloruska a Ruska. Tento útvar vznikl mezi Baltským a Černým mořem, kudy vedly významné obchodní cesty mezi Skandinávií a Byzantskou říší.²⁵

Klíčové postavení s hlavním sídlem v Kyjevě měl kmen Poljanů, u kterého byla zaznamenána první tradice panovnického rodu. Tato tradice pocházela od domácího knížete Kyje. Městské centrum Kyjev představovalo opevněnou vojenskou základnu a prvotní základy administrativního aparátu, proto byla hlavním střediskem knížecí moci. Vzestup prosperity měst byl spjat s růstem knížecí moci. Historicky prvním významným vládcem, který je dnes již považován za legendárního zakladatele ruské říše, byl kníže Rurik.²⁶

První vládce země byl tedy pravděpodobně odvážný Viking neboli Varjag. Dle ruských letopisů Rurik skutečně existoval. Svou hlavní rezidenci vybudoval v městě Novgorod, kde upevnil svou pozici vládce sňatkem s Efandou, příslušnicí místního významného rodu. Kníže Rurik měl značný podíl na založení Kyjevského knížectví a následnické tradice. Kníže nevládl sám, opíral se o rady vysokých feudálních aristokratů – Bojarů. Ti stáli v hierarchii ihned za vládnoucím knížecím rodem. Po celá staletí dávali najevo představitelé významných bojarských rodin, včetně příslušníků dynastie Romanovců, že za svého nejvýznamnějšího předka považují legendárního zakladatele ruské říše Rurika a hrdě prohlašovali: „My jsme Rurikovci.“²⁷

Vedle Rurika hrál významnou roli v ruských dějinách také kníže Vladimír Svjatoslavič, který umožnil roku 988 vstup Ruska na evropskou politickou scénu přijetím křesťanské víry, která byla zakotvena v složitých vztazích celé Evropy. V křesťanství našel ruský stát pevnou oporu, protože významně posilovalo moc knížat a vládnoucí třídy. Ruský panovník přestal být pouhým vojenským vůdcem, jeho moc byla nyní z boží milosti a stavět se proti ní bylo známkou odporu proti autoritě boží. Tento krok začlenil Rus do vývojového kontextu Evropy. Vznikly optimální podmínky

²⁵ HONZÁK, F., PEČENKA, M. *Státy a jejich představitelé*. Praha, 1995, s. 191

²⁶ ŠVANKMAJER, M., et al. *Dějiny Ruska*. Praha, 1967, s. 12-18.

²⁷ TEREŠČUK, A., LOCKEROVÁ, J., MAJOR, P. *Panovníci Ruska*. Havlíčkův Brod, 2007, s. 5.

pro vývoj ruské kultury, která byla obohacena o slovanské písmo a slovanskou literaturu, která vzešla z Velkomoravské říše a pokračovala ve svém vývoji v Čechách, Chorvatsku a Bulharsku. Nové náboženství změnilo chod celého státu a započalo tak vznik snah o sjednocení celého Ruska.²⁸

2.2.2 Sjednocení Rusi

Po územní expanzi v 10. - 11. století se stát v polovině 12. století fakticky rozpadl na jednotlivá knížectví a dvě bojarské republiky (Novgorod a Pskov). Kočovně mongolské kmeny Tatarů, jejichž nájezdy vyvrcholily na počátku 13. století, dobyly většinu území na jihu a ve středu tehdejšího Ruska. Západní a severozápadní oblasti se staly součástí Litevského velikého knížectví. V průběhu této mongolské nadvlády současně započal sjednocovací proces v čele s Moskevským knížectvím a Moskva se stala roku 1325 sídlem hlavy pravoslavné ruské církve.²⁹

Příznivá zeměpisná poloha činila z Moskvy důležitý uzel obchodních cest říčních i pozemních, spojující jižní dněperskou Rus se severem, Novgorod se zemí Suzdalskou a s Povolžím. Mezi severovýchodními knížectvími byla Moskva centrální oblastí, a proto poměrně málo trpěla nepřátelskými vpády. Země však byla nadále závislá na Zlaté hordě, které musela odvádět daně. Moskevský velkokníže Dimitrij Donský využil vnitřních problémů mezi Tatary a šel do bitvy, ve které vybojovali Rusové 8. září 1380 vítězství na Kulikově poli. Tato vítězná bitva rázem otevřela cestu k svobodné budoucnosti.³⁰

V sjednocovací politice moskevských knížat hrál významnou roli kníže Ivan III., který značně rozšířil území Rusi na východ. V tomto období se vedle záměru rozšiřovat své državy objevuje i prvek státotvorný a národnostní. Sjednocovací úsilí Moskvy se stalo do značné míry výrazem zájmu celé společnosti. Při určujících ekonomických a politických zájmech země měl nesporný význam i osobní podíl a přínos moskevských knížat. Postup Ivana III. již v té době ukazuje vlastnosti, které by neměly chybět žádnému panovníkovi: cílevědomost, obezřetnost, rozvážnost a vytrvalost. Za jeho vlády byl od základů změněn obraz staré Rusi. Na místě, kde dříve bylo několik mezi sebou soupeřících knížectví, vznikl jednotný nezávislý stát. Ivan III. založil princip samoděržaví, který byl doveden Ivanem IV. k dokonalosti,

²⁸ ŠVANKMAJER, M., et al. *Dějiny Ruska*. Praha, 1967, s. 22-25.

²⁹ HONZÁK, F., PEČENKA, M. *Státy a jejich představitelé*. Praha, 1995, s. 191.

³⁰ ŠVANKMAJER, M., et al. *Dějiny Ruska*. Praha, 1967, s. 55-68.

když se nechal korunovat carem v Uspenském chrámu v moskevském Kremlu a nastolil tak samoděržaví.³¹

S Ivanem IV. přichází do Ruska nové politické období. Nejvyšší moc byla soustředěna v rukou budoucích carů, jejichž vůle se stávala zákonem. Takovou formu vlády označuje pojem „absolutistická monarchie“, která se stala vlastní carskému Rusku po několik dalších staletí.

2.2.3 Carské Rusko

První car, Ivan IV., se do historie Ruska zapsal jako nemilosrdný tyran. Přízvisko Hrozný, které si u občanů Ruska vysloužil, bylo opodstatněno jeho činy. Jeho vznětlivá a zuřivá povaha měla za následek mnoho nelítostných poprav služebných, nevolníků a rolníků. Byl však velmi schopný politik, vynikající diplomat a veliký vojenský organizátor. Provedl řadu významných vnitrostátních a církevních reforem.³²

Upevnil centrální vládu a právní řád v zemi. Omezil pravomoci místodržitelů a poté instituci úplně zrušil. Vydal novou sbírku světských zákonů, inicioval založení stočlenného církevního sněmu a přijetí předpisů o církevní službě. Praktikoval aktivní zahraniční politiku. Připojil k Rusku kazaňský a astrachaňský chanát, pozůstatky Zlaté hordy, a usiloval o získání přístupu k Baltskému moři. To se bohužel nezdařilo, dokázal to až za jedno a půl století car Petr I.³³

Za vlády Ivana IV. vznikl také zvláštní správní systém a soustava opatření nazývaná Opričnina. Opričnina rozdělila stát na dvě části zemštinu a opričninu. Opričnina se nacházela v carském vlastnictví a zaujímala severní a centrální oblasti země. Zemštinu spravovala bojarská дума neboli parlament. Tento systém vznikl, aby zamezil mocenským snahám bojarské aristokracie a prosadil absolutistickou moc panovníka. K těmto účelům bylo vytvořeno opričné vojsko, které se stalo osobní gardou cara a plnilo funkci tajné policie. Roku 1570 odhalilo spiknutí v Novgorodě. Ivan IV. se vydal se svým vojskem na výpravu k městu a zúčtoval se spiklenci. Pět týdnů trvalo mučení a popravy v Novgorodě. Opričné vojsko dokázalo pouze terorizovat obyvatele, ale na obranu státu nebylo vycvičeno, což se projevilo v boji s Tatary, kteří roku 1571

³¹ ŠVANKMAJER, M., et al. *Dějiny Ruska*. Praha, 1967, s. 55-68.

³² СЫРОВ, С. Н. *Страницы истории*. Москва, 1983, s. 65.

³³ TEREŠČUK, A., LOCKEROVÁ, J., MAJOR, P. *Panovníci Ruska*. Havlíčkův Brod, 2007, s. 28.

vypálili Moskvu. Následně byla Opričnina zrušena. Přesto, že je Opričnina spojována s terorem obyvatel, měla zásadní význam pro odstranění bojarského separatismu.³⁴

Na počátku 16. století bylo vytvořeno nové vojsko na obranu státu, tzv. Střelci. Ti drželi strážní službu ve městech a žili v jejich oddělených částech. Byli jedinou stálou vojenskou silou v té době. Nebylo to však profesionální vojsko, ale pouze ozbrojení drobní řemeslníci a krámkaři. Po celé říši jich bylo okolo 60 000. V Moskvě bylo usazeno 20 střeleckých pluků a také nejspolehlivější Stremennyj pluk, který sloužil k ochraně carské rodiny. V čele každého pluku stál „golova“ neboli plukovník, který měl pod sebou dále pětisetníky neboli půlplukovníky, setníky, padesátníky a desátníky. Jejich malý žold, který jim mnohdy nebyl vyplácen, vedl k vzpouře a následnému převratu v roce 1682, kterého se účastnil i budoucí mladý car Petr I.³⁵

V této době bylo také zrušeno mestičestvo - systém obsazování vyšších funkcí a úřadů dle urozenosti kandidátů. Ruská feudalita se dělila na urozenou, která držela své majetky dědičně, a na šlechtu služebnou. Hierarchie této urozenosti se s každou generací nesmírně komplikovala a neustálé soupeření o vysoké posty vedlo k nekonečným konfliktům. Zrušením mestičestva byl položen konec nebezpečnému zvyku bojarů a dvořanů brát v potaz při obsazování funkcí zásluhy předků. K uchování památky předků byly nově zavedeny tzv. rodoslovné knihy, které žádné výhradní právo neurčovaly.³⁶

Po vymření dynastie Rurikovců v 16. století byly nové reformy politické, ekonomické i kulturní spjaty s nástupnickým rodem Romanovců, kteří vládli Rusku až do roku 1917. Za významné osobnosti carského Ruska a představitele osobnosti cara považujeme především Petra I. Velikého, Kateřinu II. a Alexandra II.³⁷

S osobností Petra I. jsou spjaty četné velké i malé reformy. Do dějin země se zapsal jak vítěznými bitvami, tak i budováním centralizované říše. Zasloužil se o reorganizaci státních úřadů, rozšíření výroby a změny daňového systému. Za jeho vlády byla církev podřízena státu a nově založené město Petrohrad se stalo hlavním městem země. Podílel se na zřizování nemocnic a nalezinců v Moskvě i dalších velkých městech. Zřízen byl také vojenský špitál a školy, které se zaměřovaly na výuku jednotlivých oborů.³⁸

³⁴ СЫРОВ, С. Н. *Страницы истории*. Москва, 1983, s. 68-70.

³⁵ ŠVAKMAJER, M. *Petr I. zrození impéria*. Praha, 1999, s. 22-31

³⁶ ŠVAKMAJER, M. *Petr I. zrození impéria*. Praha, 1999, s. 22-31.

³⁷ TEREŠČUK, A., LOCKEROVÁ, J., MAJOR, P. *Panovníci Ruska*. Havlíčkův Brod, 2007, s. 40-41.

³⁸ ŠVAKMAJER, M. *Petr I. zrození impéria*. Praha, 1999, s. 88-93.

Petr I. chránil domácí výrobu před zahraničními konkurenty. Vytvořil v Rusku více než 200 manufaktur na výrobu železa, zbraní, střeliva, ale také na výrobu kůže a sukna. Značně upevnil vojenskou moc státu založením stálé armády, která přijímala do celoživotní služby rolníky či měšťany. Za jeho vlády byla také značně změněna i státní správa tím, že rozpustil bojarský parlament a vytvořil senát. Ten se skládal pouze z chytrých a vzdělaných osob. Vedle senátu vzniklo 12 ministerstev, například ministerstvo pro zahraniční politiku, vojenské a administrativní nebo ministerstvo průmyslu. Samosprávu posílil vytvořením 10 gubernií, na které rozdělil stát. Do čela gubernie car jmenoval gubernátory, kteří kontrolovali, zda jsou dodržovány zákony a carská nařízení. Všechny tyto Petrovy reformy posílily progresivní charakter Ruska a umožnily jeho další rozvoj v evropském měřítku.³⁹

Dalším neopomenutelným reformátorem ruského státu byl vzdělaný car Alexandr II. Jeho série reforem zasáhla všechny oblasti života v zemi: vojenskou, zemskou, právní i městskou. Za jeho vlády se poprvé objevuje porotní soud a advokacie. Ruší předběžnou cenzuru a přijímá nový status univerzity. Hlavní událostí za jeho vlády bylo roku 1861 zrušení nevolnictví, které mu přineslo přívlastek osvoboditel. Zavedl soustavu zemstev, regionálních vlád, které rozhodovaly o místních záležitostech. Za jeho vlády vznikly nevídané reformy, samoděržaví odstraněno však nebylo. Všechna moc i nadále setrvala v rukou cara.⁴⁰

V dalších letech ruského impéria docházelo k četným bojům o území a vnitřním rozporům. Vnitřní rozpad carské říše neuvěřitelně rychle postupoval. Vznikla opozice proti carství, která velice sílila, zejména ze strany dělníků, ale také ze strany neruských národů, jež byly vystaveny tvrdé rusifikaci. Po neúspěšné první revoluci – říjnové generální stávkou v roce 1905, byl sice zřízen parlament neboli дума, absolutismus však oslaben nebyl. Velkým zlomem byla první světová válka, která započala rozklad státu. Následovala únorová revoluce, která ukončila staré ruské státní a společenské zřízení. V prvních dnech revoluce byly v hlavním městě jedinými skutečnými orgány moci dělnické a vojenské sověty, v zápětí se ustanovila buržoazní Prozatímní vláda, v jejímž čele stál předseda vlády. Předseda vlády měl představovat prozatímní hlavu státu a vláda sloužila jako „prozatímní správce státu“ až do zvolení

³⁹ СЫРОВ, С. Н. *Страницы истории*. Москва, 1983, s. 115-117

⁴⁰ TEREŠČUK, A., LOCKEROVÁ, J., MAJOR, P. *Panovníci Ruska*. Havlíčkův Brod, 2007, s. 54-56.

Ústavodárného shromáždění, jemuž mělo být svěřeno definitivní rozhodnutí o charakteru státu a jiných důležitých otázkách.⁴¹

K dramatickému rozuzlení došlo na podzim roku 1917 během Velké říjnové socialistické revoluce, kdy se bolševici chopili moci a započal tak vznik světové socialistické soustavy.⁴²

Období velkých carů a absolutistických vládců bylo vystřídáno mnohem horším absolutismem v podobě socialistického státu a komunistických vůdců.

2.2.4 Socialistický stát

Ustavení socialistického státu bylo především zásluhou komunistické strany v čele s V. I. Leninem. Výkonná pravomoc příslušela Radě lidových komisařů, jejímž předsedou byl právě V. I. Lenin. Radě příslušelo přímé řízení vznikajícího státu a plnění neodkladných celostátních úkolů. V závislosti na teritoriálním postupu revoluce byly do léta 1918 likvidovány místní orgány buržoazní správy a samosprávy, které byly nahrazovány místními sovětskými orgány. Počáteční období budování sovětského státu vyvrcholilo přijetím první sovětské ústavy, kterou schválil V. všeruský sjezd sovětů v červenci roku 1918. Tato ústava byla otevřenou diktaturou proletariátu a vůbec první socialistickou ústavou na světě. Stala se vzorem pro ústavy ostatních sovětských republik, které byly přijaty v letech 1919-1922. Významného úspěchu dosáhla sovětská moc, když ukončila občanskou válku v roce 1922. V této době se vytvořily podmínky pro sjednocení sovětských republik. Návrh na sjednocení vypracoval J. V. Stalin, budoucí nástupce V. I. Lenina. Hlavní zasedání se konalo 6. října 1922, kdy bylo přijato rozhodnutí o vytvoření SSSR – Svaz sovětských socialistických republik. Tento svaz se rozkládal na území dvou světadílů Evropy a Asie a zahrnoval RSFSR, Ukrajinské SSR, Běloruské SSR a Zakavkazské SSR. Nejvyšší orgány státní moci Sovětského svazu byly – Všesvazový sjezd sovětů, Ústřední výkonný výbor a jeho prezidium a rovněž nejvyšší orgán státní správy – Rada lidových komisařů SSSR. Prezidium bylo nejvyšším zákonodárným, výkonným a nařizovacím orgánem moci SSSR. Rada lidových komisařů byla vedena jako výkonný a nařizovací orgán ústředního výkonného výboru, jemuž byla taktéž odpovědna. Skládala se z předsedy rady lidových komisařů, který stál v čele státu a představoval vůdce země.

⁴¹ VLČEK, E., et al. *Dějiny státu a práva socialistických zemí*. Praha, 1983, s. 9-11.

⁴² REIMAN, M. *Lenin, Stalin, Gorbačov, Kontinuita a zlomy v sovětských dějinách*. Havlíčkův Brod, 1991 s. 17-19.

Mezi nejznámější předsedy, a tedy absolutistické vůdce státu, řadíme: Vladimíra Iljiče Lenina, Josifa Vissarionoviče Stalina, Nikitu Sergejeviče Chruščova a Leonida Iljiče Brežněva.⁴³

Neomezený a krutý vládce socialistického státu Josif Vissarionovič Stalin, vlastním jménem Džugašvili, vytvořil v Rusku fenomén stalinismu. Tento pojem označuje ucelenou společenskou soustavu a zvláštní politický a ideologický systém. Specifické politické zřízení založené na nevídaném teroru a politických čistkách. Hlavní koncepcí stalinismu bylo budování socialismu a soustředění moci do rukou Komunistické strany Sovětského svazu. Tato ideologie se rozšířila i do řady evropských a asijských zemí. Úkoly řešil stalinismus pomocí extrémně vystupňovaného a masově uplatňovaného útlaku všeho druhu, převážně pomocí násilí. Díky tomuto extrémnímu politickému systému je J. V. Stalin označován za nejkrutějšího diktátora v historii lidstva a oběti jeho vlády se doposud nepodařilo spočítat.⁴⁴

Socialistický systém setrval na ruském území až do roku 1991, kdy nadešel konec státu, který ovládala pouze jedna strana a policejní moc. Byla vyhlášena nezávislá Ruská federace a moc ve státě se pomalu začala restaurovat.

2.2.5 Ruská federace

Prvním významným krokem k přeměně politického systému bylo zřízení funkce prezidenta roku 1989. Tu jako první vykonával Michail Gorbačov, který vládl jako sovětský prezident velice krátce, protože brzy po jeho zvolení vyústila emancipace jednotlivých svazových republik roku 1991 v rozklad Sovětského svazu a ve vyhlášení nezávislého Ruska v hranicích bývalé Ruské sovětské federativní socialistické republiky. Na rozpadu SSSR se především podílela nespokojenost lidu, klesající hospodářská výkonnost, objevily se náboženské, národnostní i sociální nepokoje. SSSR jako subjekt mezinárodního práva přestal existovat 25. prosince 1991, kdy byl stát oficiálně přejmenován na Ruskou federaci. Od roku 1991 započala v Rusku nová problémová cesta, cesta k demokracii. Prvním symbolem demokracie se staly historicky první demokratické volby prezidenta Ruské federace, v kterých byl přímou volbou zvolen 12. června 1991 Boris Jelcin.⁴⁵

Za jeho vlády bylo iniciováno ústavní referendum, které schválilo

⁴³ VLČEK, E., et al. *Dějiny státu a práva socialistických zemí*. Praha, 1983, s. 7-88.

⁴⁴ REIMAN, M. *Lenin, Stalin, Gorbačov*. Havlíčkův Brod, 1991, s. 141-156.

⁴⁵ HONZÁK, F., PEČENKA, M. *Státy a jejich představitelé*. Praha, 1995, s. 192.

12. prosince 1993 současnou ústavu Ruské federace. Nová ústava zakotvuje dominantní postavení prezidenta, definuje jeho volbu, politické pravomoci a všechny hlavní státní instituce. V úřadě prezidenta setrval Boris Jelcin takřka dvě volební období. Za jeho vlády byly v Ruské federaci provedeny hospodářské reformy, změnil se režim a celý systém státní správy. Bohužel příliš brzy se stal jeho řídicí styl nevypočitatelným a pokazil se. Lehkomyšlně rozpouštěl politický kapitál a jeho nedostatky brzy zastínily kladné vlastnosti. V posledních letech vlády byl Jelcin velice nemocný. V roce 1999 jmenoval ministerským předsedou Vladimira Putina, kterého později označil za kandidáta v nastávajících prezidentských volbách.⁴⁶

V březnu roku 2000 byl opravdu prezidentem Ruské federace zvolen Vladimir Putin. Do úřadu prezidenta nastoupil jako člověk bez pevné ideologie, ale s odhodláním obnovit národní hrdost, upevnit státní moc a budovat soustavný ekonomický růst. S osobností Putina je spojeno budování mediálního obrazu silného, zdravého a aktivního vůdce. V úřadu prezidenta setrval osm let. V současnosti vykonává úřad premiéra Ruské federace.⁴⁷

Současným prezidentem, který zvítězil ve volbách s výraznou převahou 70% hlasů, se stal 7. května 2008 Dmitrij Medvěděv.

Obrovské území, které Ruská federace zaujímá, je složité řídit a modernizovat, proto se změny odrážely převážně kolem hlavního města Moskvy a dalších velkých měst. Ruská federace, stejně tak jako Česká republika, prošla ve vývoji různými politickými systémy a státními zřízeními. O největší rozkvět ruského státu se zasloužili především carové dynastie Romanovců. Velký úpadek naopak přišel s komunistickými diktátory a vůdci. Současná Ruská federace je prosperujícím státem zejména díky bohatým přírodním zdrojům. Federativní poloprezidentské zřízení určuje současnému prezidentovi rozsáhlé pravomoci, na rozdíl od českého představitele statutu hlavy státu, kterému parlamentní zřízení ukládá menší pravomoci.

V následující kapitole budou vyčteny současné pravomoci hlavy státu a nejvyšších státních úřadů České republiky a Ruské federace. Budou přiblíženy odlišnosti pravomocí prezidentů, jejich volby, odvolání či prezidentského slibu. Bude představeno státní zřízení obou států, které má také veliký význam na ústřední postavení prezidenta.

⁴⁶ SERVICE, R. *Rusko od roku 1991 do současnosti, experiment s jedním národem*. Praha, 2006, s. 107-117.

⁴⁷ SERVICE, R. *Rusko od roku 1991 do současnosti, experiment s jedním národem*. Praha, 2006, s. 117-120.

3 KOMPARACE PRAVOMOCÍ PREZIDENTŮ ČESKÉ REPUBLIKY A RUSKÉ FEDERACE

V této kapitole budou porovnány pravomoci hlavy státu České republiky a Ruské federace, který prezident má ve svém státě větší moc nad politickým spektrem a může tedy prostřednictvím pravomocí mu uložených rozhodovat více méně sám o chodu státu. Zásadní postavení prezidenta každého státu určuje v první řadě státní zřízení, které bude blíže představeno v následující části.

3.1 Státní zřízení České republiky a Ruské federace

Současné demokratické politické systémy lze rozdělit do několika hlavních typů. Mezi nejrozšířenější patří parlamentní režimy, prezidentské režimy a poloprezidentské režimy. Poloprezidentský režim může ukládat větší moc parlamentu a poté ho označujeme jako prezidiální parlamentarismus, nebo ukládá větší moc prezidentovi, poté hovoříme o parlamentním prezidencialismu. Pro všechny tyto režimy jsou zásadní dvě kritéria. Za prvé, je to způsob dělení moci ve státě na moc zákonodárnou a moc výkonnou. Za druhé, je to povaha vzájemných propojení, vztahů a závislostí mezi zákonodárnými institucemi a institucemi výkonnými.⁴⁸

„Státní zřízení České republiky je parlamentní. Mezi nejčastější uváděné znaky parlamentní formy vlády patří odpovědnost vlády parlamentu, resp. některé z jeho komor, parlamentní kontrola vlády, rozpustitelnost parlamentu a specifické postavení hlavy státu jako neutrální síly. Klíčovým orgánem parlamentní republiky je parlament a od něj odvozovaná vláda. Stupeň demokratické legitimacy prezidenta odpovídá roli moderátora, a nikoliv nositele samostatného politického programu. Jeho role je vymezena jako role reprezentanta státu, garanta řádu a moderátora politických sporů.“⁴⁹

„Česká ústava vychází ze základní tripartice mocí. Prezident republiky v systematické mocí svou vlastní hlavu nemá. Státověda nám nabízí dvě základní koncepce pojmání postavení hlav státu v parlamentních systémech: buď může být hlava státu součástí výkonné moci, anebo orgánem, jenž je zprostředkovatelem mezi mocemi a aktivněji vystupuje v krizových situacích.“⁵⁰

⁴⁸ KUBÁT, M. *Postkomunismus a demokracie. Politika ve středovýchodní Evropě*. Praha, 2003, s. 29.

⁴⁹ NOVÁK, M., BRUNCLÍK, M. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech*. Praha, 2008, s. 236.

⁵⁰ NOVÁK, M., BRUNCLÍK, M. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech*. Praha, 2008, s. 237.

V České republice je pozice prezidenta koncipována jako součást výkonné moci, k jejímuž druhému ústavnímu článku, vládě, přísluší z funkcí výkonné moci vše, co podle ústavních či běžných zákonů nepřísluší prezidentu republiky (taxativní výčet působností). V parlamentních republikách si však vláda zachovává vliv na výkon působností obvykle neodpovědné hlavy státu prostřednictvím spolupodpisu (kontrasignace) jejích aktů či rozhodnutí. Vláda je touto formou nejčastějším součinitelem přijímání mocenských aktů prezidenta republiky.⁵¹

„Zahrnutí prezidenta republiky i vlády do jediné hlavy ústavy je proto třeba rozumět především ve smyslu vzájemného ovlivňování a koordinace, nikoliv podřizování jednoho ústavního orgánu druhému.“⁵²

Naopak u poloprezidentského systému, který je vlastní Ruské federaci, je výkonná moc rozdělena mezi prezidenta a předsedu vlády, kteří jsou současně vybaveni odlišnou legitimitou a jsou na sobě formálně nezávislí. Celý systém funguje pouze na součinnosti těchto dvou osob. Současný systém Ruské federace lze přesněji definovat jako parlamentní prezidencialismus, v němž se kombinace parlamentní a prezidentské formy vlády vychyluje směrem k prezidentskému režimu.⁵³

Na základě parlamentního prezidencialismu je v Ruské federaci nejdůležitější postavou struktury moci prezident. Prezident ve svých rukou soustřeďuje funkce hlavy státu a šéfa exekutivy, ale o výkonnou moc se musí ještě rozdělit s premiérem a vládou. Prezident většinou přejímá ty ústavní pravomoci premiéra, které jsou rozsáhlejší, a stává se tak nejdůležitější rozhodovací instancí.⁵⁴

„Pro poloprezidentský režim jsou charakteristické specifické vztahy mezi mocí zákonodárnou a výkonnou. Prezident jmenuje premiéra a ministry, ale vláda jako celek nese politickou odpovědnost vůči parlamentu. Parlamentu však není politicky odpovědný sám prezident, který je oprávněn zastupitelský orgán rozpustit.“⁵⁵

Dominantní postavení prezidenta Ruské federace zakotvila především nová ústava, která byla schválena v ústavním referendu 12. prosince 1993. Tato ústava charakterizuje prezidenta jako hlavu státu, garanta ústavy, práv a svobod člověka a občana. Přijímá opatření na ochranu suverenity a nezávislosti státu, zabezpečuje

⁵¹ NOVÁK, M., BRUNCLÍK, M. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech*. Praha, 2008, s. 238.

⁵² NOVÁK, M., BRUNCLÍK, M. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech*. Praha, 2008, s. 238.

⁵³ ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politologie*. Praha, 2002, s. 79.

⁵⁴ KUBÁT, M. *Postkomunismus a demokracie. Politika ve středovýchodní Evropě*. Praha, 2003, s. 32.

⁵⁵ KUBÁT, M. *Postkomunismus a demokracie. Politika ve středovýchodní Evropě*. Praha, 2003, s. 32.

fungování a součinnost orgánů státní moci. V souladu s ústavou a zákony určuje základní směry vnitřní a zahraniční politiky státu. Prezident také zastupuje stát v mezinárodních vztazích a pro ruské obyvatele je symbolem jednoty celého státu.⁵⁶

Poloprezidentský systém vkládá do rukou hlavy státu větší rozsah pravomocí a vůbec moci samotné na rozdíl od parlamentního systému, který omezuje roli hlavy státu spíše na reprezentování země v mezinárodních a vnitřních vztazích. Zásadní význam má pro hlavu státu výčet jejích pravomocí, který je dán ústavou každého státu.

V České republice i Ruské federaci byly současné ústavy schváleny v roce 1993. Znění ústavy ukládá státu základní politické zásady, které určují složení, pravomoci a pravidla legislativních orgánů, orgánů moci výkonné a soudní. Dále ukládá způsob jmenování vysoce postavených úředníků, strukturu úřadů, které potvrzují, vyjadřují či zprostředkovávají výkon moci.⁵⁷

Politické pravomoci jsou tedy zásadním pilířem moci prezidenta České republiky a Ruské federace, ač státní zřízení vkládá rozdílnou sílu do rukou prezidentů těchto dvou států, některé jejich pravomoci jsou si přesto velmi blízké a jiné naopak velice rozdílné.

3.2 Úřad prezidenta České republiky vs. Ruské federace

Tato kapitola se bude zabývat ústředním postavením hlavy státu České republiky i Ruské federace a její funkcí v politickém systému země. Předmětem komparace bude počátek, kterým se občan státu může stát prezidentem – tedy volba, dále bude porovnán prezidentův slib a výčet pravomocí, které mu náleží po dobu jeho funkčního období. Prezident však není neodvolatelný, během jeho funkčního období existuje také možnost zbavení funkce prezidenta, která bude níže objasněna.

3.2.1 Volba prezidenta

Hlavním pilířem demokracie je svoboda volby, která je označována jako proces ustavování zastupitelů, kteří se stanou představiteli suverenity a samosprávy státu. Volba je ustavení na základě výběru z více uchazečů, kteří musí splnit předem stanovená kritéria daného státu.⁵⁸

⁵⁶ МАЗАЕВ, В. Д., ВАСИЛЬЕВА, С. В., ВИНОГРАДОВ, В. А. *Конституционное право Российской Федерации*. Москва, 2006, s. 153-154.

⁵⁷ SCRUTON, R. *Slovník politického myšlení*. Ostrava, 1983, s. 162.

⁵⁸ ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politologie*. Praha, 2002, s. 131.

Základní podmínkou pro volbu prezidenta v České republice a Ruské federaci je občanství daného státu, způsobilost k právním úkonům a věk, kterého musí občan dosáhnout. V ČR se musí jednat o občana staršího čtyřiceti let, který je volitelný i do senátu.⁵⁹ V RF je stanovena nižší věková hranice třiceti pěti let.⁶⁰

Volba prezidenta je v ČR a RF rozdílná. Český prezident je volen nepřímo oběma komorami Parlamentu – Poslaneckou sněmovnou a Senátem na jejich společné schůzi. Volba se koná v posledních třiceti dnech volebního období předchozího prezidenta republiky, popřípadě do třiceti dnů po uvolnění úřadu, což může nastat, vzdá-li se prezident úřadu – abdikace do rukou předsedy poslanecké sněmovny, nebo výrokem ústavního soudu či úmrtím. Ve všech těchto případech, kdy prezident nevykonává svou funkci, je zastupován předsedou vlády a předsedou Poslanecké sněmovny. Volbě prezidenta předchází návrh kandidáta na tuto pozici. Navrhnout kandidáta na prezidenta ČR může skupina nejméně deseti poslanců nebo deseti senátorů.⁶¹

Prezidentská volba může mít v ČR maximálně tři kola. V prvním kole je volen ten z kandidátů, který v obou komorách získá nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců a senátorů a nejvíc hlasů ze všech kandidátů. Nezáká-li žádný z kandidátů nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců a senátorů, koná se do čtrnácti dnů nové kolo voleb. Do druhého kola postupuje kandidát, který získal nejvyšší počet hlasů v dolní komoře Parlamentu (Poslanecké sněmovně), a kandidát, který získal nejvyšší počet hlasů v horní komoře Parlamentu (Senátu). Nevede-li ani tato volba k cíli, koná se třetí kolo, ve kterém je zvolen kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů přítomných poslanců a senátorů. Nebyl-li prezident zvolen ani ve třetím kole, konají se volby znovu.⁶²

V Rusku probíhají přímé volby prezidenta a úspěšný kandidát v nich získává silný mandát přímo od voličů. Prezident je volen občany RF na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním. Voleb se musí zúčastnit minimálně 50% oprávněných voličů. Vítěz musí získat nadpoloviční počet z odevzdaných hlasů. Kandidáta může navrhnout volební strana, volební blok, nebo minimálně 100 osob s aktivním volebním právem. Samotné volby a celý volební

⁵⁹ PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J. *Ústava a Ústavní řád České republiky*. Praha, 1994, s. 141.

⁶⁰ ТОПОРНИН, Б. Н. *Конституция Российской Федерации*. Москва, 1997, s. 476.

⁶¹ NOVÁK, M., BRUNCLÍK, M. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech*. Praha, 2008, s. 242.

⁶² PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J. *Ústava a Ústavní řád České republiky*. Praha, 1994, s. 141-142.

proces řídí ústřední volební komise. Ta se skládá z 15 členů (5 členů jmenuje horní komora Parlamentu - Státní дума, 5 členů jmenuje dolní komora Parlamentu - Rada federace a 5 členů je jmenováno prezidentem RF).⁶³

„Přeruší-li prezident plnění svých funkcí předčasně v případě své abdikace, trvalé nezpůsobilosti s ohledem na zdravotní stav nebo zbavením funkce, v takovém případě se volby prezidenta musí konat do tří měsíců od okamžiku předčasného přerušení plnění jeho povinností. Ve všech případech, kdy prezident nevykonává svou funkci, je zastupován předsedou vlády RF, ten však nemůže rozpustit Státní dumu, vyhlásit referendum či iniciovat revizi ústavy.“⁶⁴

Po úspěšném zvolení hlavy státu následuje slib prezidenta, kterým započne své funkční období v úřadě.

3.2.2 Slib prezidenta

Slib prezidenta je velice významná ceremonie, kdy prezident slibuje věrnost svému lidu. Dnem složení slibu se prezident ujímá svého úřadu a nastává počátek jeho funkčního období. V České republice je rozsah funkčního období pět let, v Ruské federaci pouze čtyři roky. U obou států nemůže jeden a týž člověk zastávat úřad prezidenta více jak dvakrát za sebou.

V České republice prezident skládá slib do rukou předsedy Poslanecké sněmovny. Opět se takto zdůrazňuje dominantní postavení Poslanecké sněmovny v parlamentní formě vlády. Složení slibu musí proběhnout na společné schůzi obou komor Parlamentu ČR. Schůzi svolává předseda Poslanecké sněmovny, který odpovídá za její program v souladu s jednacím řádem. Zpravidla se složení slibu neuskutečňuje na téže schůzi, na které byl prezident republiky zvolen. Slib věrnosti ČR v sobě obsahuje závazek dbát zájmů tohoto státu a nezpronevřit se jim. Odmítne-li prezident republiky složit slib, nebo složí-li slib s výhradou, hledí se na něho, jako by nebyl zvolen.⁶⁵

V Ruské federaci se prezident ujímá funkce složením slibu neboli přísahy a setrvává ve funkci do přísahy nově zvoleného prezidenta. Složení slibu se koná slavnostním způsobem za přítomnosti členů Rady federace, poslanců Státní dumy a soudců Ústavního soudu Ruské federace.⁶⁶

⁶³ *E-POLIS: Internetový politologický časopis* [online]. 2008 [cit. 2010-11-30]. Dostupný z WWW: <www.e-polis.cz/komparace >.

⁶⁴ KOUDELKA, Z., VLČKOVÁ, R. *Ústavní systém Ruska, Ústava Ruské federace*. Brno, 1996. s. 11.

⁶⁵ PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J. *Ústava a Ústavní řád České republiky*. Praha, 1994, s. 145.

⁶⁶ KOUDELKA, Z., VLČKOVÁ, R. *Ústavní systém Ruska, Ústava Ruské federace*. Brno, 1996. s. 11.

Prezidentský slib musí pronést každý nově zvolený prezident ČR i RF. Znění slibu se v obou státech liší. Úplné znění slibu dle ústavy ČR a ústavy RF je zaznamenáno v následující tabulce.

Tabulka č. 1: Úplné znění slibu prezidenta

Česká republika	Ruská federace
<p>„Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu svého lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“⁶⁷</p>	<p>„Клянусь при осуществлении полномочий президента Российской Федерации уважать и охранять права и свободы человека и гражданина, соблюдать и защищать Конституцию Российской Федерации, защищать суверенитет и независимость, безопасность и целостность государства, верно служить народу.“⁶⁸</p> <p>„Slibuji, že při realizaci pravomocí prezidenta Ruské federace budu respektovat a chránit práva a svobody člověka a občana, zachovávat a chránit Ústavu Ruské federace, hájit suverenitu a nezávislost, bezpečnost a celistvost státu, věrně sloužit národu.“⁶⁹</p>

Zdroj: Vlastní sestavení

Složením slibu se český i ruský prezident ujímají plnění svých pravomocí. Jejich plnění je ukončeno uplynutím lhůty stanovené na setrvání ve funkci, okamžikem složením slibu nově zvoleného prezidenta. Pravomoci obou prezidentů jsou velice rozsáhlé, proto budou taxativně popsány v následující podkapitole.

3.2.3 Pravomoci hlavy státu ČR a RF

Ústavní síla prezidentského úřadu se projevuje v tom, zda a o čem může prezident republiky rozhodovat samostatně. V České republice jsou prezidentovy pravomoci omezeny kontrasignací. Na základě kontrasignace je zapotřebí spolupodpisu

⁶⁷ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 1/1993 Sb. Úplné znění ústavního zákona č. 1/1993Sb. Ústava České republiky. Praha, 2010, s. 16.

⁶⁸ ТОПОРНИН, Б. Н. Конституция Российской Федерации. Москва, 1997, s. 481.

⁶⁹ KOUDELKA, Z., VLČKOVÁ, R. Ústavní systém Ruska, Ústava Ruské federace. Brno, 1996. s. 53.

předsedy vlády nebo jiného jím pověřeného člena vlády u většiny prezidentských činností rozhodovacího charakteru. Naopak v Ruské federaci může prezident většinou postupovat dle vlastní volné úvahy, která však musí být vždy v souladu s ústavou.

Prezidenti těchto dvou států mají pouze několik samostatných pravomocí společných. Jedna z hlavních samostatných pravomocí je rozpuštění Poslanecké sněmovny v českém případě, v ruském politickém systému Státní dumy. Oba také samostatně podepisují zákony a jmenují členy hlavní banky státu (ČR - Česká národní banka, RF - Centrální banka Ruské federace). Český prezident dále jmenuje soudce Ústavního soudu, předsedu Nejvyššího soudu, prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu.⁷⁰ Naopak ruský prezident soudce Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího arbitrážního soudu pouze navrhuje.⁷¹

Jako hlavě státu přísluší českému i ruskému prezidentovi přednost před všemi ostatními státními funkcionáři všude tam, kde jsou uváděni společně. Dále mají právo na slavnostní fanfáry při konání ústavních aktů a právo užívat státní znak, vlajku hlavy státu a státní pečeť. Všechny tyto kompetence jsou pro oba prezidenty velice důležité, protože mají reprezentativní charakter, který je také spjat s jejich úřadem.⁷²

Společných pravomocí prezidentů ČR a RF není mnoho. Je to dáno především státním zřízením, na jehož základě většina kompetencí českého prezidenta musí být vykonávána v součinnosti s předsedou vlády, naopak kompetence ruského prezidenta jsou povětšinou jeho samostatným rozhodnutím.

Základní a nejvýznamnější pravomoci českého prezidenta budou pro přehlednost vloženy do tabulky, která rozdělí pravomoci do dvou zásadních skupin. První skupinou jsou samostatně vykonávané pravomoci, z jejichž výkonu není prezident odpovědný. Druhou skupinu tvoří pravomoci vykonávané v součinnosti s předsedou vlády, za které také není prezident odpovědný, ale nese za ně odpovědnost vláda.

⁷⁰ VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky*. Praha, 2007, s. 269.

⁷¹ KOUDELKA, Z., VLČKOVÁ, R. *Ústavní systém Ruska, Ústava Ruské federace*. Brno, 1996, s. 10.

⁷² MAN, V., SCHELLE, K. *Základy Ústavního práva*. Ostrava, 2009, s. 70.

Tabulka č. 2: **Pravomoci prezidenta České republiky**

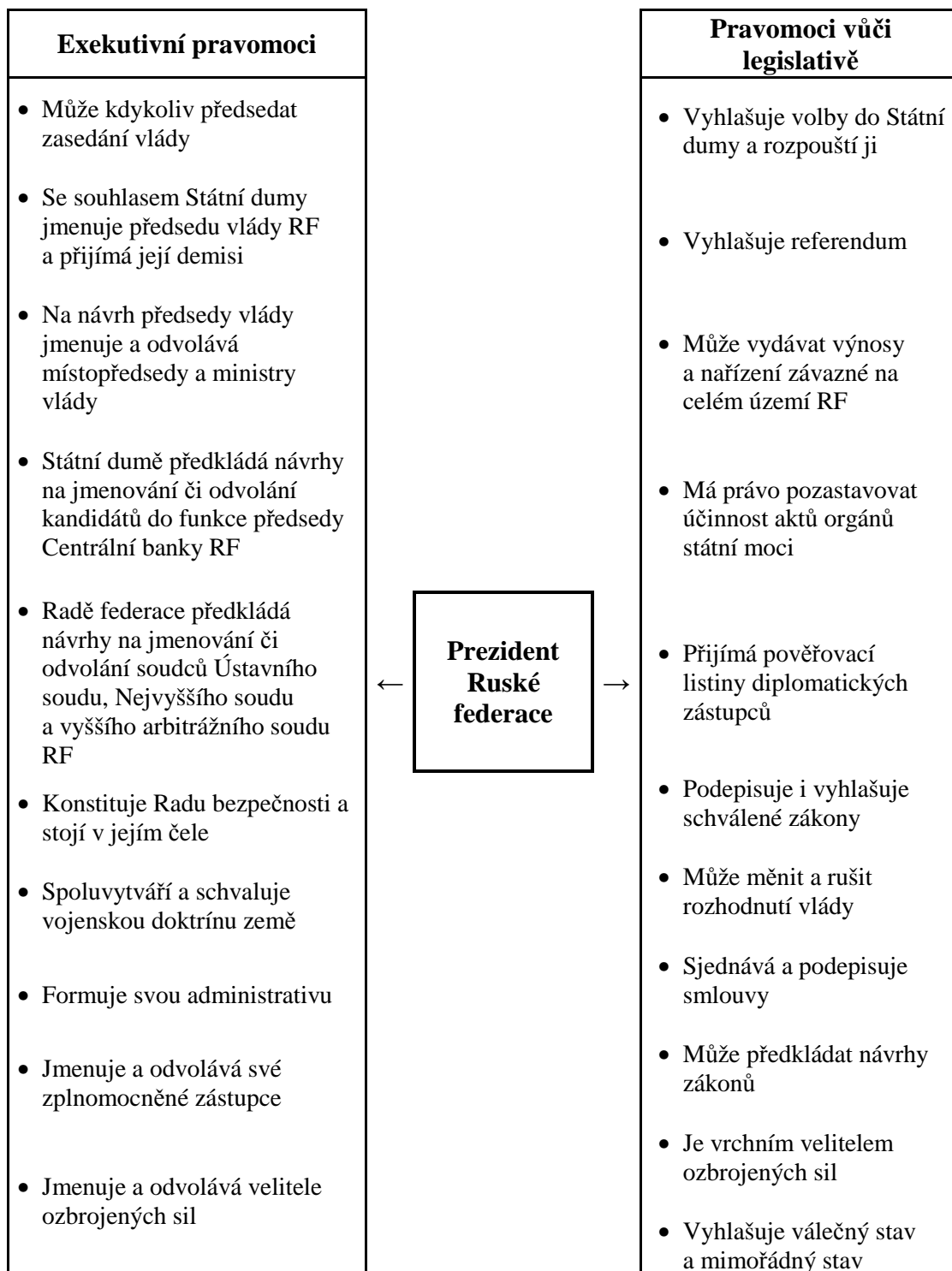
Samotný výkon pravomocí		Výkon pravomocí v součinnosti s předsedou vlády
<ul style="list-style-type: none"> • Jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády, přijímá jejich demisi • Svolává zasedání Poslanecké sněmovny • Rozpouští Poslaneckou sněmovnu • Pověřuje vládu prozatímním výkonem funkcí • Jmenuje soudce Ústavního soudu • Jmenuje předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu • Odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem • Suspenzivní veto vůči schváleným zákonům • Podepisuje zákony • Jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu • Jmenuje členy Bankovní rady ČNB 	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> <p>Prezident České republiky</p> </div>	<ul style="list-style-type: none"> • Sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv • Zastupuje stát navenek • Vrchní velitel ozbrojených sil • Propůjčuje a uděluje státní vyznamenání • Pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí • Vyhláší volby do Poslanecké sněmovny a Senátu • Jmenuje a povyšuje generály • Přijímá vedoucí zastupitelských misí • Jmenuje soudce • Uděluje amnestii

Zdroj: VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky*. Praha, 2007, s. 268.

Kompetence ruského prezidenta nevyžadují žádného spolupodpisu a jsou objektivně velice rozsáhlé. Jeho pravomoci můžeme rozdělit také do dvou hlavních skupin. První skupinu tvoří pravomoci exekutivní, druhou skupinou

jsou pravomoci vůči legislativě, tedy Federálnímu shromáždění. Pro přehlednost jsou také vloženy do následující tabulky.⁷³

Tabulka č. 3: **Pravomoci prezidenta Ruské federace**

Zdroj: Vlastní sestavení

⁷³ *E-POLIS: Internetový politologický časopis* [online]. 2008 [cit. 2010-11-30]. Dostupný z WWW: <www.e-polis.cz/komparace>.

Pravomoci vyčtené ve výše uvedených tabulkách patří mezi základní a nejvýznamnější pravomoci hlav států České republiky a Ruské federace. Na základě těchto tabulek můžeme s jistotou říci, že prezident Ruské federace je obdařen větším rozsahem pravomocí a jeho rozhodnutí nevyžadují žádného spolupodpisu, v některých případech pouze souhlasu Státní dumy či Rady federace. Vedle těchto základních práv a povinností uvedených v tabulkách existují další významná práva jako např. právo na imunitu či abdikaci, která jsou spjata s odchodem prezidenta z funkce během jeho funkčního období. Důvody, na jejichž základě nemůže prezident svůj úřad vykonávat, budou představeny v následující kapitole.

3.2.4 Odchod prezidenta z funkce

Prezident České republiky a Ruské federace, za normálních okolností, opouští svůj úřad uplynutím funkčního období. V českém případě hovoříme o časovém horizontu pěti let, v Ruské federaci se jedná o dobu čtyř let. Může však nastat zvláštní situace, kdy bude funkční období hlavy státu ukončeno předčasně, např. v důsledku úmrtí prezidenta, abdikace či porušením imunity prezidenta.

Na základě práva imunity není z výkonu své funkce prezident České republiky odpovědný ani politicky, ani občanskoprávně, ani trestně. Výkonem funkce je třeba rozumět rozhodování prezidenta republiky i všechnu další činnost, kterou skutečně vykonává svou funkcí. V oblasti trestních a správních deliktů požívá prezident absolutní imunitu, na jejímž základě nelze prezidenta zadržet, trestně stíhat za přestupek ani jiný správní delikt. Prezident ČR může být stíhán pouze za velezradu, a to před Ústavním soudem na základě žaloby Senátu. Trestem může být pouze ztráta prezidentského úřadu a způsobilosti znovu jej nabýt.⁷⁴

Opustit prezidentský úřad může český prezident dále prostřednictvím práva abdikace, kdy se vzdá svého úřadu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny. Jedná se o osobní právo prezidenta, které nesmí být ničím omezeno.⁷⁵

V Ruské federaci je sám prezident nedotknutelný. Stejně jako v ČR může být ruský prezident zproštěn funkce za velezradu, a to Radou federace na základě žaloby Státní dumy. Právnost obžaloby musí prověřit Nejvyšší a Ústavní soud. Podání obžaloby vyžaduje ve Státní dumě kvalifikovanou většinu 2/3 všech poslanců,

⁷⁴ MAN, V., SCHELLE, K. *Základy Ústavního práva*. Ostrava, 2009, s. 69-70.

⁷⁵ PAVLÍČEK, V. HŘEBEJK, J. *Ústava a Ústavní řád České republiky*. Praha, 1994, s. 166.

stejnou většinou musí Rada federace do tří měsíců rozhodnout o vině, jinak je obžaloba zamítnuta.⁷⁶

Ukončení a odchod prezidenta z úřadu na základě velezrady se doposud neuskutečnil ani v ČR, ani v RF. Většina prezidentů řádně dokončila své funkční období a opustila úřad v momentě složení slibu nově zvoleného prezidenta. Po skončení funkce má bývalý prezident právo na zabezpečení, které spočívá ve vyplácení renty.

Celé funkční období prezidentů je spjato s řadou úkolů, které musí povětšinou projednávat s vládou, či jiným státním úřadem. Pro bližší přiblížení chodu prezidentského úřadu ČR a RF budou popsány jejich vztahy s vládou, která se také řadí do moci výkonné, a neméně důležité vztahy s mocí zákonodárnou.

⁷⁶ KOUDELKA, Z., VLČKOVÁ, R. *Ústavní systém Ruska, Ústava Ruské federace*. Brno, 1996, s. 11-12.

4 MOC VÝKONNÁ A ZÁKONODÁRNÁ VE VZTAHU K PREZIDENTOVI

Zdrojem veškeré státní moci je lid, který ji vykonává prostřednictvím voleb. Na základě volebního práva se občan státu svým hlasem podílí na formování zastupitelských orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Mezi těmito hlavními pilíři moci jsou úzké vztahy, které jsou ošetřeny ústavou státu a jednotlivými zákony. Ústavní úprava se soustřeďuje především na úpravu postavení hlavy státu a vlády.⁷⁷

4.1 Prezident vs. vláda

Vedle prezidenta je dalším orgánem výkonné moci v České republice i Ruské federaci vláda. Za členy vlády považujeme: předsedu vlády, místopředsedy vlády a ministry. Předsedu vlády v obou zemích jmenuje prezident. Předseda vlády poté jmenuje a odvolává ostatní členy vlády, kteří skládají slib a podávají své demise do rukou prezidenta. Vláda poté v souladu s ústavou stanoví základní směry své činnosti.⁷⁸

Vláda ČR i RF připravuje a předkládá návrh státního rozpočtu, zabezpečuje jeho plnění a správu. Vlády obou zemí mají také právo zákonodárné iniciativy a realizují vnější politiku státu.⁷⁹

Mezi další pravomoci vlády České republiky řadíme např. právo vyhlásit nouzový stav, právo jmenovat a odvolávat funkcionáře státních orgánů, právo řídit a kontrolovat činnost ministerstev i jiných ústředních správních úřadů a právo navrhnout parlamentu, aby vyhlásil válečný stav. Členové vlády ČR byli původně rádci hlavy státu, kteří v éře parlamentarizace vlády převzali většinu její působnosti, proto má vztah k vládě pro hlavu státu značný význam. Vypovídá totiž o míře její autonomie i moci.⁸⁰

Vláda Ruské federace je společně s prezidentem federálním orgánem státu. Uskutečňuje státní politiku v oblasti kultury, vědy, vzdělávání, zdravotního a sociálního zabezpečení a nese za svá rozhodnutí odpovědnost.⁸¹

⁷⁷ MAN, V., SCHELLE, K. *Základy Ústavního práva*. Ostrava, 2009, s. 65.

⁷⁸ MAN, V., SCHELLE, K. *Základy Ústavního práva*. Ostrava, 2009, s. 72.

⁷⁹ MAN, V., SCHELLE, K. *Základy Ústavního práva*. Ostrava, 2009, s. 73.

⁸⁰ NOVÁK, M., BRUNCLÍK, M. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech*. Praha, 2008, s. 248.

⁸¹ МАЗАЕВ, В. Д. и кол. *Конституционное право Российской Федерации*. Москва, 2006, s. 204-205.

Vláda je významnou státní institucí, která utváří prostřednictvím svých členů politická rozhodnutí, a tedy i politické směřování státu. Rozhoduje o otázkách, které jsou spjaty s chodem státu, a utváří tak fungující prostředí pro společnost. Výkonná moc však není jedinou mocí ve státě, vedle ní se o správu státu podílí také moc zákonodárná a soudní.

4.2 Prezident vs. Parlament

Zákonodárná moc je svěřena parlamentu. V podmínkách demokratického právního státu však parlament není nejvyšším ani všemocným státním orgánem. Jsou mu dány hranice, které nemůže překročit a ve kterých je kontrolován ostatními ústavními orgány. Parlament je v obou státech orgánem voleným a dělíme ho na horní a dolní komoru, které mají rozdílné postavení.⁸²

V České republice se horní komora Parlamentu nazývá Senát a dolní komora Parlamentu Poslanecká sněmovna. Senát má v českém politickém systému především funkci stabilizující a kontrolní. Skládá se z 81 senátorů, kteří musí být starší 40 let. Senát je nerozpuštělný, je volen na šest let a každé dva roky se obmění třetina senátorů. Dolní komora, tedy Poslanecká sněmovna ČR, je konstruována především jako centrum politického rozhodování v oblasti moci zákonodárné. Čítá 200 členů, kteří jsou voleni na čtyři roky. Vztah prezidenta a parlamentu se odráží především u voleb. Prezident ČR vyhlašuje parlamentní volby, svolává zasedání obou komor (v případě sněmovny vždy po volbách, v případě senátu pouze jednou po jeho ustanovení), náleží mu právo rozpuštění sněmovny a vetování zákonů.⁸³

Parlament v politickém prostředí Ruské federace se nazývá Federální shromáždění. Federální shromáždění je zákonodárný a zastupitelský orgán, který se také skládá ze dvou komor obdobně jako v politickém systému ČR. Horní komora se nazývá Rada federace a je složena vždy dvěma zástupci z každého z 89 subjektů federace, celkem tedy čítá 178 členů. Hlavním úkolem horní komory je schvalování změn hranic mezi subjekty Ruské federace, schvaluje nařízení prezidenta o vyhlášení válečného a mimořádného stavu, stanovuje volby prezidenta a jeho zproštění z funkce. Dolní komora RF se nazývá Státní дума a je složena ze 450 poslanců. Funkční období poslanců je čtyřleté. Ústava RF vkládá do rukou prezidenta možnost rozpustit Státní dumu s tím, aby nově zvolená Státní дума byla ustanovena do 4 měsíců od rozpuštění.

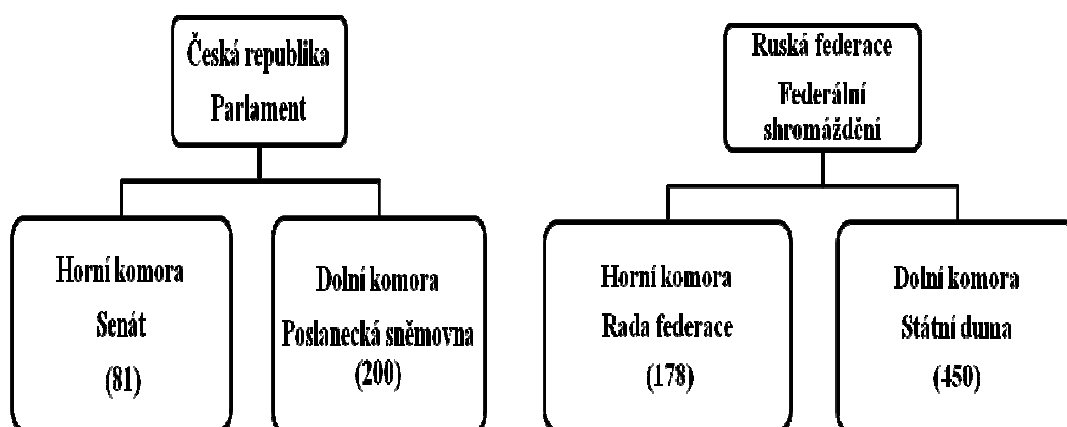
⁸² MAN, V., SCHELLE, K. *Základy Ústavního práva*. Ostrava, 2009, s. 55.

⁸³ VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky*. Praha, 2007, s. 254-258.

S prezidentem je dále dolní komora spjata při jmenování předsedy vlády, ke kterému musí dát souhlas, a v poslední řadě podává Státní дума obžalobu na prezidenta.⁸⁴

Pro lepší orientaci v politickém systému ČR i RF bude zákonodárná moc znázorněna v následujícím schématu.

Schéma: **Zákonodárná moc České republiky a Ruské federace**

Zdroj: Vlastní sestavení

Moc výkonná a zákonodárná jsou výrazně provázány jak v politickém systému ČR, tak i v politickém systému RF. Žádná složka těchto mocí by nemohla fungovat jako samostatná jednotka. V různých ohledech jsou na sobě moc zákonodárná a výkonná závislé. Můžeme konstatovat, že tento systém závislosti hraje významnou roli v každém demokratickém státě. Zajišťuje občanům jistotu celistvosti státu a omezuje separatistické ambice vůdčích osobností, které by chtěly omezovat demokracii lidu.

Česká republika i Ruská federace existují jako politická demokratická jednotka od roku 1993. Od tohoto roku se můžeme setkat s demokraticky volenými prezidenty. V ČR se jedná o dvě hlavy státu Václava Havla a Václava Klause. V RF se vystřídali již tři představitelé nejvyššího úřadu, a to Boris Jelcin, Vladimir Putin a Dmitrij Medvěděv. V následující kapitole budou blíže představeny tyto osobnosti, které zastávaly úřad prezidenta v současném demokratickém období obou států.

⁸⁴ KOUDELKA, Z., VLČKOVÁ, R. *Ústavní systém Ruska, Ústava Ruské federace*. Brno, 1996, s. 12-13.

5 PREZIDENTI SOUČASNÉHO DEMOKRATICKÉHO OBDOBÍ ČESKÉ REPUBLIKY A RUSKÉ FEDERACE

V této kapitole budou stručně představeny osobnosti, které zastávaly úřad hlavy státu v současném demokratickém období České republiky a Ruské federace. Bude zhodnocen vliv a důvěra, které dosáhli v tak vysokém a váženém úřadu. Rovněž bude stručně analyzována jejich volba a funkční období v prezidentském úřadě.

5.1 Prezidenti České republiky

V současném demokratickém zřízení České republiky, které započalo v roce 1993, se v úřadu prezidenta vystřídal dvě velmi významné osobnosti české historie. Jedná se o disidenta a spisovatele Václava Havla a Václava Klause, který byl původně bankovním úředníkem a prognostikem.

5.1.1 Václav Havel

Václav Havel poprvé stanul v prezidentském úřadě již v roce 1990, kdy byl zvolen prvním nekomunistickým prezidentem Československé federativní republiky. Jeho první funkční období v prezidentské funkci však nebylo řádně dokončeno. Ukončily ho vleklé národnostní spory, které vedly k rozpadu federace a vzniku samostatné České republiky k 1. lednu 1993. Řádné prezidentské volby nově vzniklé republiky se konaly 26. ledna 1993, kdy byl 109 hlasy z 200 zvolen prezidentem opět Václav Havel.⁸⁵

Václav Havel byl dramatik, politik, ale také vůdčí osobnost českého disidentu. Ve světě ho proslavilo humanistické poselství shrnuté v často citovaném výroku: „Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávisťí.“⁸⁶

Na Pražském hradě působil od roku 1993. Jeho vliv dominoval především v zahraniční politice. Přispěl na mezinárodní scéně při začleňování do západního světa a odpoutání se ze sféry sovětského vlivu. Česká republika se stala za jeho vlády členem

⁸⁵FIALA, L. *Václav Havel*. [online]. Praha : Novinky.cz, 19. 1. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/>>.

⁸⁶FIALA, L. *Václav Havel*. [online]. Praha : Novinky.cz, 19. 1. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/>>.

Severoatlantické aliance (NATO) v roce 1999 a pokročily i přípravy pro vstup do Evropské unie.⁸⁷

Tématu vzájemných vnitropolitických i zahraničních vztahů věnoval Václav Havel řadu svých domácích i zahraničních projevů. Za jeho vlády se ČR integrovala do nejdůležitějších politických struktur západu, zvláštní pozornost věnoval Václav Havel také česko-německým vztahům, poškozeným druhou světovou válkou. Negace vůči německým obyvatelům byla vyřešena česko-německou deklarací z roku 1997, kdy se obě strany vzájemně omluvily za způsobené bezpráví.⁸⁸

Jeho druhé funkční období bylo ve znamení nemoci a neustálého soupeření s Václavem Klausem, předsedou Poslanecké sněmovny. V roce 2003 skončilo druhé funkční období Václava Havla a rozhodovalo se o jeho nástupci. Po dramatickém průběhu voleb byl 28. února 2003 zvolen druhým prezidentem ČR na ústavou dané pětileté období právě výše zmíněný Václav Klaus.⁸⁹

Václav Havel byl prezident, který zanechal nepřehlédnutelnou stopu v českých dějinách. Jeho osobnost byla známkou slušnosti, ctnosti, vstřícné otevřenosti a duchovní hloubky. Měl velké charisma a všechny důležité vlastnosti, které by měl mít prezident.⁹⁰

5.1.2 Václav Klaus

„Václav Klaus – motor transformace české ekonomiky, dlouholetý premiér, současný prezident ČR, ale také kritik hlubší evropské integrace a odpůrce teorie o globálním oteplování.“⁹¹

Tento český politik zahájil svou kariéru v politice již v roce 1989, tehdy se stal federálním ministrem financí, následně byl jmenován místopředsedou vlády a předsedou Občanského fóra, v té době nejsilnějšího politického subjektu. Po zániku Občanského fóra se podílel na založení Občanské demokratické strany, která vyhrála v parlamentních volbách roku 1992 a umožnila Václavu Klausovi stát se premiérem České republiky. Tuto funkci obhájil i v následujících volbách

⁸⁷ FIALA, L. *Václav Havel*. [online]. Praha : Novinky.cz, 19. 1. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/>>.

⁸⁸ *Prezident republiky Václav Havel: Češi a Němci na cestě k dobrému sousedství*. [online]. 2000 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://old.hrad.cz/>>.

⁸⁹ CÍLEK, R. *Čeští panovníci a prezidenti*. Černošice, 2008, s. 246.

⁹⁰ MANDLER, E. *Oba moji prezidenti: Václav Havel a Václav Klaus*. Praha, 2004, s. 83-84.

⁹¹ *Novinky: Václav Klaus*. [online]. Praha : Novinky.cz, 1. 2. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/>>.

roku 1996. Po rozpadu vládní koalice podal demisi a v předčasných volbách v roce 1998 zaujal post předsedy Poslanecké sněmovny.⁹²

Vrcholem politické kariéry Václava Klause se stala kandidatura na prezidenta roku 2003, kdy byl zvolen. Porazil svého hlavního rivala z ČSSD Miloše Zemana. O pět let později v roce 2008 byl zvolen prezidentem podruhé, kdy ho podpořilo 141 hlasů z 279 přítomných poslanců a senátorů a stal se tedy současným prezidentem ČR. Jeho mandát vyprší v roce 2013.⁹³

Václav Klaus je velice vzdělaný člověk, přesto se některé jeho názory střetly s tvrdou kritikou a jiné byly naopak podpořeny a vyzdvihovány. Je to osobnost, která se v listopadové politice udržela nejdéle a dokázala si získat i přízeň mnoha obyvatel nejen České republiky. Dokonce je nyní na vrcholu žebříčku důvěryhodnosti státních institucí. Vyplynulo to z lednového průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění. Dle tohoto průzkumu se Václav Klaus těší důvěře 69% Čechů.⁹⁴

Nástupce Václava Klause na Pražském hradě má být vybrán až začátkem roku 2013, už teď se ale tvoří pomyslná fronta zájemců, mezi které můžeme zařadit ekonoma Jana Švejnara, předsedkyni Poslanecké sněmovny Miroslavu Němcovou či politika Karla Schwarzenberga. Nejpravděpodobnějším kandidátem je právě ekonom Jan Švejnar, který byl velkým soupeřem Václava Klause již v prezidentské volbě v roce 2008.⁹⁵

Od vzniku České republiky vykonávaly funkci prezidenta dvě velice rozdílné osobnosti. První český prezident Václav Havel byl humanisticky založen, hledal odpovědi především ve filozofii, lidských principech a zastával princip morálky a odpovědnosti. Naopak současný český prezident Václav Klaus je v první řadě ekonom, pragmatik a zastánce kapitalistického uvažování. Tyto rozdíly v osobnostech se projeví i ve způsobu vedení země, a také prezidentské funkce.⁹⁶

Jejich chování a rozhodování ve vysoké politice bylo odlišné, ale nemůžeme říci, že bylo či je špatné. Oba prezidenti, Václav Havel i současný český prezident

⁹² *Oficiální stránky Pražského hradu*. [online]. 5. 3. 2003 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.hrad.cz/>>.

⁹³ *Novinky: Václav Klaus*. [online]. Praha : Novinky.cz, 1. 2. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/>>.

⁹⁴ *České noviny: zpravodajský server*. [online]. 3. 2. 2011 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/>>.

⁹⁵ KOPECKÝ, J. *Na Hrad už se tvoří fronta zájemců, Paroubek řekl, že kandidovat nebude*. [online]. 2. 2. 2011 [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.idnes.cz>>.

⁹⁶ DRÁPEK, F. *Projevy Václava Klause a Václava Havla-analýza a srovnání*. [online]. 2005 [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://jan-amos.cz/>>.

Václav Klaus, vždy rozhodovali především v zájmu České republiky a jejích občanů. Snažili se zlepšit životní podmínky českého obyvatelstva a jejich postavení v současném nelítostném světě.

5.2 Prezidenti Ruské federace

Ruská federace je podle Ústavy z roku 1993 federálním státem a skládá se z 83 subjektů. Hlavou státu je prezident, který určuje hlavní směr domácí i zahraniční politiky. V úřadu prezidenta Ruské federace stanuli již tři muži, Boris Jelcin, Vladimir Putin a současný prezident Ruské federace Dmitrij Medvěděv.⁹⁷

V následující části bakalářské práce budou jednotlivě představeni výše uvedené vůdčí politické osobnosti Ruské federace. Obdobně jako u prezidentů ČR bude stručně objasněna jejich volba, funkční období a důvěryhodnost prezidentského úřadu.

5.2.1 Boris Jelcin

Boris Jelcin, první prezident Ruské federace, za svůj život v politice získal velkou popularitu mezi lidem, zvláště v demokratických kruzích společnosti. Byl to nezávislý, vysoce postavený politik, který se těšil podpoře široké veřejnosti. V této situaci inicioval vznik postu prezidenta Ruské federace a již v červnu 1991 byl zvolen do této funkce 57% hlasy a stal se tak prvním prezidentem zvoleným lidem. Úřad prezidenta vykonával takřka dvě ústavou stanovená volební období.⁹⁸

Boris Jelcin ve své volební kampani kritizoval především diktátorství, avšak nenavrhoval, jak vyřešit a nastartovat tržní hospodářství v Rusku. Po rozpadu Sovětského svazu bylo jeho hlavní prioritou urychlit ekonomickou restrukturalizaci a privatizovat státní podnikání. Jeho snaha zlepšit ekonomickou situaci země se však nepodařila a ekonomika po celá devadesátá léta stagnovala. Privatizace měla být oficiálním rozdělením majetku mezi občany. Majetek se ale mezi obyčejné lidi nedostal a rozdělili si ho převážně vysoce postavení úředníci ve státní správě a politici z blízkého okolí Borise Jelcina. Svůj vliv využíval především k tomu, aby dosadil své příbuzné a známé na vysoké posty s vysokým příjmem. Tím porušoval zákony a jeho popularita mezi lidem začala prudce klesat, přesto byl v roce 1996 znovu zvolen prezidentem RF. Ke zvolení mu dopomohli především bohatí magnáti, kteří získali

⁹⁷ *Rusko: Vnitropolitická charakteristika*: [online]. 30. 10. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz>>

⁹⁸ TEREŠČUK, A., LOCKEROVÁ, J., MAJOR, P. *Panovníci Ruska*. Havlíčkův Brod, 2007, s. 79.

své bohatství právě díky jeho vládě. Přes nepřízeň lidu setrval ve funkci prezidenta do roku 1999, kdy rezignoval na svou funkci.⁹⁹

První etapa druhého mandátu vlády prezidenta Borise Jelcina proběhla ve znamení nemocí, druhá ve znamení pokusů o dosažení přelomu v zavádění hospodářských reforem. Boris Jelcin si uvědomoval, že jeho popularita klesá, a tak se soustředil především ke konci svého mandátu na nalezení vhodného nástupce do úřadu prezidenta. Jeho pozornost upoutal svou dochvilností a přesnou prací šéf kontrolní správy administrace Vladimir Putin. Již v roce 1998 jmenoval Jelcin Putina ředitelem Federální bezpečnostní služby. Mezi další významné kandidáty B. Jelcin řadil ministra vnitra S. Stěpašina a ministra zahraničí J. Primakova. V srpnu roku 1999 byl Vladimir Putin jmenován předsedou vlády a Boris Jelcin ho navrhl za svého zástupce, tím bylo rozhodnuto. Boris Jelcin rezignoval na svou funkci a započaly přípravy pro volbu nového prezidenta Ruské federace, kterým se měl stát Vladimir Putin.¹⁰⁰

5.2.2 Vladimir Putin

Zpočátku neznámá osobnost z řad běžných pracovníků státní správy Vladimir Putin, kterého si prezident Boris Jelcin vybral a navrhl jako svého nástupce, se nejdříve netěšil přízni ruského lidu. Hlavní motiv, který inicioval popularitu Putina, bylo v roce 1999 Čečensko. Koncem roku 1994 rozpoutala Moskva proti tomuto horskému národu válku a podrobila si jej. Čečenští politikové se však snažili vymanit z nadvlády Rusů a prohlašovali se za nezávislý národ. Zásahem Vladimira Putina se jejich častá povstání a boje podařily v roce 1999 zastavit, když ruská armáda obsadila celé Čečensko. A popularita Putina začala prudce stoupat.¹⁰¹

Boris Jelcin abdikoval z úřadu prezidenta 31. prosince 1999. Dočasně se prezidentem stal úřadující předseda vlády, Vladimir Putin. Podle ruské ústavy musí nejpozději tři měsíce po prezidentově odstoupení dojít k novým volbám. Řádné prezidentské volby byly tedy připraveny na 26. března 2000, v kterých s obrovským náskokem zvítězil právě Vladimir Putin.¹⁰²

⁹⁹ *Panovníci: Boris Jelcin.* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.panovnici.cz/>>.

¹⁰⁰ BATURNIN, J. M. et al. *Jelcinova epocha 1988-2000 : Od Gorbačeva k Putinovi.* Moskva, 2001, s. 453-459.

¹⁰¹ REITSCHUSTER, B. *Vladimir Putin: Kam kráčíš Rusko?* Praha, 2006, s. 55.

¹⁰² REITSCHUSTER, B. *Vladimir Putin: Kam kráčíš Rusko?* Praha, 2006, s. 84-87.

Tabulka č. 4: **Výsledky ruských prezidentských voleb 2000**

Pořadí	Jméno	Procenta (%)
1.	V. Putin	52,77
2.	G. Zjuganov	29,28
3.	G. Javlinskij	5,82
4.	A. Tulejev	3,01
5.	V. Žirinovskij	2,70
6.	K. Titov	1,49
7.	E. Pamfilova	1,02
8.	S. Govoruchin	0,44
9.	J. Skuratov	0,43
10.	A. Podberezkin	0,14

Zdroj: HOLZER, J. *Jasný výsledek versus nejasná perspektiva – ruské prezidentské volby 2000*. [online]. 2000 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com>>.

Za vlády Vladimira Putina se zásadně změnila Ruská federace ekonomicky, politicky, sociálně, ale i atmosféra uvnitř společnosti byla jiná. Z Putina se stal v Rusku fenomén. Byl mladý, vzdělaný, energický sportovec, judista s černým páskem, abstinent, hovořil německy, stal se pro Rusy symbolem nového moderního světa. Vytvořil novou ideologii, která kombinuje carskou, komunistickou a náboženskou symboliku. Putin byl pro ruské občany kultivovaným, lidsky ohleduplným, moderním a demokratickým člověkem, a tedy vhodným vládcem Ruska. Zpočátku jeho vláda působila demokratickým dojmem, postupně však byly kritizovány jeho tvrdé kroky, především v omezování občanských svobod a v boji proti oligarchům. Vladimir Putin pomalu začal uplatňovat velmi tvrdé metody a Rusko pod jeho velením začalo brzdit. Zlomovým momentem, kdy vznikly první pochyby, že Putin není takovým demokratem, bylo potopení jaderné ponorky Kursk a tragické úmrtí 130 osob v Divadle na Dubrovce. Putin byl tvrdý, nevyjednával s teroristy a neprojevil ani lítost s úmrtím civilistů. Hlavní hodnotou se stal stát a teprve potom národ.¹⁰³

Vladimir Putin nerozhodoval vždy podle svého lidu, přesto se těšil vysoké přízni svých voličů a ve funkci setrval nejdelší možnou dobu dle ruské ústavy.

¹⁰³ HRUBÝ, D. *Vladimir Putin a vzestup Ruské říše-Deset let Putina*. Praha, 2009, s. 2-9.

Na sklonku druhého volebního období postupoval stejně jako jeho předchůdce Boris Jelcin. Vybral a představil svého nástupce, do té doby zcela neznámého Dmitrije Medvěděva, svého dlouholetého spolupracovníka.¹⁰⁴ Sám se poté postavil do čela narychlo ustavené politické formace Jednotné Rusko, která se ziskem více než 65% vyhrála v parlamentních volbách a Putin se stal současným premiérem Ruska.¹⁰⁵

5.2.3 Dmitrij Medvěděv

Současný prezident Ruské federace Dmitrij Medvěděv byl zvolen 2. března 2008. Ve volbách získal nečekaných 70% voličských hlasů. Medvěděv se stal nejmladší hlavou Ruska od éry carů.¹⁰⁶

Po absolvování vysoké školy právnické se Dmitrij Medvěděv stal poradcem petrohradského primátora Anatolije Sobčaka. Následně v roce 1999 se přesunul do Kremlu, kde se zapojil do vysoké politiky, když řídil prezidentskou kampaň Vladimira Putina. Právě ony pevné vazby, které tehdy získal s tehdejším prezidentem Ruské federace Vladimírem Putinem, jsou základem nynější Medvěděvovy kariéry.¹⁰⁷

„Sám Medveděv vždy prohlašoval, že se bude držet v linii vymezené Putinem a lze předpokládat, že bude jeho radami silně ovlivněn. Jeho pět let by tak mohlo být jen přechodným obdobím mezi vládami Vladimira Putina, kterému ruská ústava neumožňovala stát se prezidentem potřetí. Ale není vyloučeno, že "Putinův klon", jak jej po volbě nazvala některá západní média, překvapí.“¹⁰⁸ Dopusud se však většinou drží v přesně vyznačených mantinelech Vladimira Putina a jeho důraz na potřebu svobody a vládu zákona zůstává často jen u slov a drží se především politiky udržení stability a obnovení velmocenského postavení Ruska.¹⁰⁹

Právě výše zmíněný vztah Medvěděv vs. Putin a pohled obyvatel Ruska na tyto dvě velké osobnosti novodobých ruských dějin bývá často analyzován v médiích. Každý rok je zveřejněn průzkum důvěryhodnosti a popularity těchto dvou osobností. Dopusud měla vyšší hodnocení oblíba Vladimira Putina. Rozdíl mezi prezidentem

¹⁰⁴ HRUBÝ, D. *Vladimir Putin a vzestup Ruské říše-Deset let Putina*. Praha, 2009. s. 2.

¹⁰⁵ Stöck, P. *Vladimir Putin*. [online]. Praha : Novinky.cz, 28. 1. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: < <http://tema.novinky.cz/>>.

¹⁰⁶ МЕДВЕДЕВ, Р. А. *Дмитрий Медведев - президент Российской Федерации*. Москва, 2008, s. 7-10.

¹⁰⁷ Novinky: *Dmitrij Medvěděv*. [online]. Praha : Novinky.cz, 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: < <http://tema.novinky.cz/>>.

¹⁰⁸ HRABÁLEK, M. *Dmitrij Medvěděv*. [online]. 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: < <http://www.financnici.cz/>>.

¹⁰⁹ Novinky: *Dmitrij Medvěděv*. [online]. Praha : Novinky.cz, 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: < <http://tema.novinky.cz/>>.

a předsedou vlády se pohyboval okolo 5-6%. Nyní roste obliba úřadu prezidenta. Současný vzestup v hodnocení je vysvětlován zvýšenou politickou činností prezidenta, a také jeho náklonností k názoru veřejnosti. Příkladem může posloužit odstoupení moskevského starosty Jurije Lužkova a boj proti korupci. Díky těmto zásadním krokům se Rusové více identifikují s prezidentem nežli s premiérem Ruské federace.¹¹⁰

Funkční období prezidenta Dmitrije Medvěděva již nepotrvá dlouho, jeho první mandát bude ukončen v roce 2012, kdy Rusko čekají nejdiskutovanější prezidentské volby. Zůstane u moci nynější prezident Dmitrij Medvěděv nebo se Vladimir Putin pokusí opět vrátit do Kremlu do úřadu prezidenta?

Vznik prezidentského úřadu v Ruské federaci je spojen s osobností Borise Jelcina, který ho také jako první vykonával. Období jeho vlády však nebylo pro ruské obyvatele příliš šťastné. Nedokázal vyřešit těžkou hospodářskou krizi, která obyvatele sužovala, porušoval zákony a snažil se ze svého postu vytěžit co nejvíce. Naopak jeho nástupce, Vladimir Putin, byl pro ruské obyvatele vstupem do nového světa. Putin dokázal během krátké doby vyřešit ekonomickou situaci v zemi, což mu získalo značnou popularitu ruských obyvatel. Byl mladý, silný sportovec a byl často označován za vzor pro mnohé Rusy. Kdyby ruská ústava umožňovala kandidovat do úřadu prezidenta více jak dvakrát za sebou, je velice pravděpodobné, že by byl stále ruským prezidentem. Jeho nástupce, současný ruský prezident Dmitrij Medvěděv, po svém zvolení prohlásil, že se jeho vláda bude držet přesně v linii vymezené Putinem, což také splnil. A doposud je většina jeho rozhodnutí velice ovlivněna současným premiérem Vladimírem Putinem, který je pro ruské obyvatele stále symbolem silného Ruska. Mnoho politologů zastává názor, že pokud bude kandidovat v následujících volbách do úřadu prezidenta, s největší pravděpodobností uspěje.

Vztahy Ruské federace a České republiky se začaly formovat 1. ledna 1993, kdy RF uznala ČR, tehdy byly navázány diplomatické styky na úrovni velvyslanectví. První český prezident Václav Havel podepsal Smlouvu s ruským prezidentem Borisem Jelcinem o přátelských vztazích a spolupráci. Od té doby se uskutečnilo několik formálních návštěv politiků mezi RF a ČR.¹¹¹

¹¹⁰ *Информационное агентство: Тандем «Медведев-Путин»*. [online]. 29. 10. 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.tiras.ru/>>.

¹¹¹ *Velvyslanectví ČR v Moskvě: Vzájemné vztahy s RF*. [online]. 2010 [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzv.cz/>>.

V současnosti má na RF bývalý prezident ČR Václav Havel jiný názor, než prosazuje současný prezident Václav Klaus. Politika Václava Klause si zakládá na dobrých vztazích s Ruskem. Podle něj je RF jiná než ČR, má jiný politický systém, a tedy i jinou míru demokracie. Striktně rozlišuje současné demokratické zřízení Ruska a Sovětský svaz. V této době prý necítí ze strany Ruska žádné nebezpečí.¹¹²

Naopak Václav Havel vidí Rusko jako největší starost současného světa. Podle něj dochází v Rusku k znepokojujícímu vývoji, tamější systém označil za nový typ postkomunistického autoritářského systému. Podle Václava Havla bychom měli s Ruskem nadále udržovat přátelské vztahy, ale také pečlivě sledovat tamější politický vývoj.¹¹³

¹¹² *iDNES.CZ: Klaus: Rusko není SSSR, nebezpečí z jeho strany necítím.* [online]. 21. 8. 2008 [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.idnes.cz>>.

¹¹³ *Brány vnímání: Havel: Vývoj v Rusku je znepokojující, jsem pro americkou raketovou základnu.* [online]. 30. 4. 2007 [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <<http://news.branyvnimani.cz>>.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo především porovnat pravomoci současných prezidentů České republiky a Ruské federace. Přesné údaje byly zjištěny v aktuálním znění ústav obou států, které přesně definují všechny úkony spojené s prezidentským úřadem. Ze zjištění vyplývá, že postavení a role prezidenta ve státě je v první řadě určována státním zřízením daného státu.

Státní zřízení České republiky je parlamentní a prezident v tomto systému zaujímá pozici neutrální síly. Role prezidenta v parlamentním zřízení je omezena, projevuje se zejména reprezentací státu. Naopak Ruské federaci je vlastní poloprezidentské zřízení, které inklinuje k prezidencialismu. Tento systém vkládá do rukou prezidenta největší rozsah pravomocí a osoba prezidenta se tak stává nejdůležitější rozhodovací instancí státu.

Počátek prezidentské funkce je vždy spojen s demokratickou volbou. Současné ústavy České republiky a Ruské federace stanovují pro účast v prezidentské volbě základní podmínky: občanství daného státu, způsobilost k právním úkonům a věk. V České republice se musí jednat o občana staršího čtyřiceti let, naopak v Ruské federaci je stanovena nižší věková hranice třiceti pěti let. Volba prezidenta je v ČR a RF rozdílná. Český prezident je volen nepřímo oběma komorami Parlamentu ČR – Poslaneckou sněmovnou a Senátem na jejich společné schůzi. Prezidentská volba může mít v ČR maximálně tři kola. Naopak v Ruské federaci probíhají přímé volby prezidenta a úspěšný kandidát v nich získává silný mandát přímo od voličů. Prezident je volen občany RF na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním. Po úspěšném zvolení hlavy státu následuje v obou zemích slib prezidenta, kterým začíná funkční období v úřadě. V ČR je funkční období prezidenta 5 let a v RF 4 roky. Oba prezidenti nemohou být zvoleni více jak dvakrát za sebou. Za normálních okolností opouští prezident svůj úřad uplynutím funkčního období. Funkční období může být však ukončeno i předčasně, například v důsledku úmrtí prezidenta, abdikace, či velezrady.

Zvolením občana prezidentem a pronesením prezidentského slibu, se ujímá své funkce, s kterou jsou spjaty pravomoci, ale i povinnosti. Pravomoci českého a ruského prezidenta jsou velice rozdílné. Stejně pravomoci oba prezidenti mají při rozpouštění úřadů zákonodárné moci, jedná se o rozpouštění Poslanecké sněmovny v českém politickém systému a v ruském politickém systému rozpouštění Státní dumy.

Oba prezidenti podepisují zákony a jmenují členy hlavní banky státu. Prezidenti ČR i RF mají také právo na slavnostní fanfáry při konání ústavních aktů a právo užívat státní znak, vlajku hlavy státu a státní pečeť. Všechny vyjmenované kompetence jsou pro oba prezidenty velmi důležité, poněvadž mají reprezentativní charakter, jenž je spjat s tímto úřadem.

Pravomoci českého a ruského prezidenta jsou rozdílné proto, že úloha prezidenta České republiky spočívá v aktivní spolupráci s vládou a parlamentem a jeho rozhodnutí jsou v mnoha případech podmíněna kontrasignací předsedy vlády. Naopak prezident Ruské federace má objektivně velice rozsáhlé pravomoci, které vykonává samostatně. Většina jeho rozhodnutí nevyžadují žádnou kontrasignaci jiné osoby, ve velmi vážných případech pouze souhlas Státní dumy a Rady federace. Na základě těchto informací můžeme s jistotou říci, že prezident Ruské federace má větší moc nad politickým spektrem ve své zemi a značně se podílí na politickém směřování státu. Naopak prezident České republiky plní spíše funkci reprezentanta státu jak ve vnitřní, tak i zahraniční politice.

Dílním cílem bakalářské práce bylo zhodnocení vztahu prezidenta s mocí výkonnou a zákonodárnou. Mezi těmito hlavními pilíři moci jsou úzké a významné vztahy. V České republice i Ruské federaci se výkonná moc dělí mezi prezidenta a vládu. Prezident rozhoduje s vládou o věcech týkajících se kultury, vědy, vzdělávání či zdravotního a sociálního zabezpečení. V ČR je prezident omezen výše zmíněnou kontrasignací předsedy vlády, naopak v Rusku se může prezident od názoru vlády odchýlit, je-li to podle něj tak nejlepší pro stát. Moc zákonodárná je svěřena parlamentu, který se v obou státech dělí na horní a dolní komoru. Horní komora Parlamentu ČR se nazývá Senát a dolní komora Poslanecká sněmovna. Funkce Senátu je především stabilizovat a kontrolovat politický vývoj státu. Skládá se z 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let. Poslanecká sněmovna je centrem politického rozhodování, skládá se z 200 členů, kteří jsou voleni na dobu čtyř let. Vztah prezidenta a parlamentu se odráží především v prezidentských volbách. Prezident ČR vyhláší volby do Parlamentu ČR, svolává zasedání obou komor a náleží mu také právo rozpuštění Poslanecké sněmovny a vetování zákonů. V Ruské federaci se parlament nazývá - Federální shromáždění, jehož horní komora je označována jako Rada federace a dolní komora Státní дума. Rada federace čítá 178 členů, jejichž hlavním úkolem je schvalování změn hranic mezi subjekty RF, schvaluje nařízení prezidenta o vyhlášení válečného stavu, a také stanovuje volby prezidenta RF a jeho zproštění z funkce.

Státní дума se skládá ze 450 poslanců, jejichž funkční období je stejné jako v ČR, tedy 4leté. S prezidentem RF je Státní дума spjata při jmenování předsedy vlády, prezident může rozpustit Státní dumu a Státní дума podává obžalobu, zároveň k Nejvyššímu i Ústavnímu soudu, na prezidenta v důsledku velezrady.

Moc výkonná a zákonodárná jsou významně provázány v politickém systému České republiky i Ruské federace. Žádná složka těchto mocí by nemohla fungovat samostatně. V různých sférách vlivu jsou na sobě výkonná a zákonodárná moc závislé. Tento politický systém, jehož pilíře moci jsou vzájemně provázány, hraje významnou roli v každém demokratickém státě.

Součástí bakalářské práce je také obecná charakteristika historického vývoje České republiky i Ruské federace. ČR i RF prošly dlouhým historickým vývojem a mnoha politickými změnami. V ČR fáze politických změn probíhaly rychlejší a snadnější cestou díky malé rozloze, kterou ČR zaujímá oproti RF. Právě kvůli velkému teritoriu Ruska byly změny pomalejší a odrážely se především v okolí hlavních center státu. Ke každému historicko-politickému zřízení těchto zemí byly vybrány a charakterizovány významné osobnosti, které se zasloužily o rozvoj státu a státního aparátu.

Závěrečná část bakalářské práce byla věnována osobnostem, které stanuly v úřadě prezidenta v současném demokratickém období obou států. Stručně je zhodnocen vstup jednotlivých prezidentů do vysoké politiky a průběh voleb do prezidentského úřadu. Součástí závěrečné části je také pohled na průběh funkčního období prezidentů, jejich vztah k veřejnosti a důvěryhodnost, kterou si dokázali získat. V České republice se větší oblibě, podle statistických údajů, těšil prezident Václav Havel. V Ruské federaci zpočátku zaujímal první místa v hodnocení vztahu k veřejnosti Vladimir Putin, avšak změna politického jednání současného ruského prezidenta Dmitrije Medvěděva zvýšila jeho popularitu a nyní je dokonce na prvním místě v žebříčku důvěryhodnosti státních institucí.

Na závěr je třeba konstatovat, že prezident je významnou osobností každého demokratického státu. Je jedním z nejvyšších představitelů moci a do značné míry ovlivňuje politické směřování státu. Je zásadním pilířem důvěryhodnosti státních institucí, a také reprezentantem a symbolem státu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje v českém jazyce

1. BATURNIN, J. M. et al. *Jelcinova epocha 1988-2000 : Od Gorbačeva k Putinovi*. Moskva : Euromedia Group, 2001. 475 s. ISBN 80-242-1084-3.
2. BÍGL, Z. *České země za posledních Přemyslovců*. Praha : Albatros, 1993. 64 s. ISBN 80-00-00410-0.
3. CÍLEK, R. *Čeští panovníci a prezidenti*. Černošice : Agave, 2005. 246 s. ISBN 80-86160-93-9.
4. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 1/1993 Sb. Úplné znění ústavního zákona č. 1/1993Sb. Ústava České republiky. Praha : Armex Publishing s.r.o. 2010, 125 s. ISBN 978-80-86795-94-2.
5. ČORNEJ, P., ČORNEJOVÁ, I., et al. *Dějiny zemí koruny české I*. Praha : Paseka, 1992. 303 s. ISBN 80-85192-29-2.
6. ČORNEJ, P., POKORNÝ, J. *Dějiny českých zemí do roku 2004 ve zkratce*. 1. vyd. Praha : Práh, 2003. 96 s. ISBN 80-7252-026-1.
7. ČORNEJ, P., POKORNÝ, J., et al. *Osudové osmičky-přelomové roky v českých dějinách*. Praha : Lidové noviny, 1999. 443 s. ISBN 80-7106-322-3.
8. EFMERTO VÁ, M., C. *České země 1848-1918*. Praha : Albatros, 1995. 63 s. ISBN 80-00-00323-6.
9. HONZÁK, F., PEČENKA, M. *Státy a jejich představitelé*. 2. vyd. Praha : Libri s.r.o., 1995. 318 s. ISBN 80-901579-6-3.
10. HRUBÝ, D. *Vladimir Putin a vzestup Ruské říše-Deset let Putina*. Praha : Ringier ČR, a.s., 2009. 15 s. ISSN 0862-6634.
11. KIPKE, R., VODIČKA, K. *Rozloučení s Československem*. 1. vyd. Praha : Český spisovatel a.s. 1993. 243 s. ISBN 80-202-0447-4.
12. KOUDELKA, Z., VLČKOVÁ, R. *Ústavní systém Ruska, Ústava Ruské federace*. Brno : Masarykova univerzita, 1996. 79 s. ISBN 80-210-1356-7.
13. KREJČÍŘ, J., SOJÁK, S., et al. *Dějiny české-chronologický přehled*. Dubicko : Infoa, 1994. 143 s. ISBN 80-901005-7-0.
14. KUBÁT, M. *Postkomunismus a demokracie: Politika ve středovýchodní Evropě*. Praha : Dokořán, 2003. 125 s. ISBN 80-86569-47-0.

15. MALÝ, K., SIVÁK, F. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1918*. 1. vyd. Praha : Panorama, 1988. 547 s. ISBN 11-104-88.
16. MAN, V., SCHELLE, K. *Základy ústavního práva*. 2. vyd. Ostrava : Key publishing s.r.o. 2009. 228 s. ISBN 978-80-7418-033-0.
17. MANDLER, E. *Oba moji prezidenti: Václav Havel a Václav Klaus*. 1. vyd. Praha : Libri s.r.o., 2004. 191 s. ISBN 80-7277-280-5.
18. MAREK, J. *České a Československé dějiny II. Od roku 1790 do současnosti*. Praha : Fortuna, 1991. 128 s. ISBN 80-85298-29-5.
19. NOVÁK, M., BRUNCLÍK, M., et al. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. 1. vyd. Praha : Dokořán s.r.o., 2008. 399 s. ISBN 978-80-7363-179-6.
20. PAVLÍČEK V., HŘEBEJK, J. *Ústava a Ústavní řád České republiky. 1. Díl - Ústavní systém*. Praha : Linde a.s. 1994. 501 s. ISBN 80-85647-38-9.
21. REIMAN, M. *Lenin-Stalin-Gorbačov. Kontinuita a zlomy v sovětských dějinách*. Přel. J. Fromková. Havlíčkův Brod : Lidové noviny, 1991. 213 s. ISBN 80-7106-024-0.
22. REITSCHUSTER, B. *Vladimir Putin: Kam kráčíš Rusko?* 1. vyd. Praha : Ottovo nakladatelství, 2006, 335 s. ISBN 80-7360-430-2.
23. ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politologie: Srovnávací analýza demokratických politických systémů*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 208 s. ISBN 80-7178-628-4.
24. SERVICE, R. *Rusko od roku 1991 do současnosti - Experiment s jedním národem*. Praha : Beta-Dobrovský, 2006. 358 s. ISBN 80-7306-246-1.
25. SCRUTON, R. *Slovník politického myšlení*. Přel. P. Pithart. 1. vyd. Brno : Atlantis, 1990. 184 s. ISBN 80-7108-013-6.
26. ŠVANKMAJER, M. *Petr I., zrození impéria*. Praha : Lidové noviny, 1999. 322 s. ISBN 80-7106-301-0.
27. ŠVANKMAJER, M., et al. *Dějiny Ruska*. Praha : Academia, 1967. 415 s. ISBN 508-21-875.
28. TEREŠČUK, A., LOCKEROVÁ, J., MAJOR, P. *Panovníci Ruska*. Havlíčkův Brod : Fragment, 2007. 79 s. ISBN 978-80-253-0469-3.
29. *Ústava České republiky podle stavu ke 12. 2. 2007*. Ostrava : Sagit a.s., 2007. 192 s. ISBN 978-80-7208-617-7.

30. VANĚČEK, V. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. 3. vyd. Praha : Orbis, 1976. 581 s. ISBN 11-087-75.
31. VLČEK, E., et al. *Dějiny státu a práva socialistických zemí*. Praha : Panorama, 1983. 355. ISBN 11-091-83.
32. VODIČKA, K., CABADA, L. *Politický systém České republiky: Historie a současnost*. 2. vyd. Praha : Portál s.r.o. 2007. 374 s. ISBN 978-80-7367-337-6.

Literární zdroje v ruském jazyce

1. МАЗАЕВ, В. Д., ВАСИЛЬЕВА, С. В., ВИНОГРАДОВ, В. А. *Конституционное право Российской Федерации*. Москва : Айрис пресс, 2006. 253 s. ISBN 5-8112-1991-1.
2. МЕДВЕДЕВ, Р. А. *Дмитрий Медведев - президент Российской Федерации*. Москва : Время, 2008. 124 s. ISBN 978-5-9691-0327-6.
3. СЫРОВ, С. Н. *Страницы истории*. 3 изд. Москва : Русский язык, 1983. 350 s. ISBN 1788.
4. ТОПОРНИН, Б. Н. *Конституция Российской Федерации*. Москва : Юрист, 1997. 715 s. ISBN 5-7357-0141-X.

Elektronické zdroje v českém jazyce

1. *Brány vnímání: Havel: Vývoj v Rusku je znepokojující, jsem pro americkou raketovou základnu*. [online]. 30. 4. 2007 [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <http://news.branyvnimani.cz/?article_id=9721>.
2. *České noviny: zpravodajský server*. [online]. 3. 2. 2011 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/cvmm-lide-nejvice-duveruji-prezidentovi-a-zastupitelstvom-obci/591001&id_seznam=1615>.
3. DRÁPEK, F. *Projevy Václava Klause a Václava Havla – analýza a srovnání*. [online]. 2005 [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://janamos.cz/amos/view.php?cisloclanku=2005062801>>.
4. *E-POLIS: Internetový politologický časopis* [online]. 2008 [cit. 2010-11-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.e-polis.cz/komparace/258-politicky-system-ruska-a-prezidentske-volby-2008.html>>.

5. FIALA, L. *Václav Havel*. [online]. 19. 1. 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/vaclav-havel>>.
6. HRABÁLEK, M. *Dmitrij Medvěděv*. [online]. 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.financnici.cz/dmitrij-medvedev>>.
7. *iDNES.CZ: Klaus: Rusko není SSSR, nebezpečí z jeho strany necítím*. [online]. 21. 8. 2008 [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/klaus-rusko-neni-sssr-nebezpeci-z-jeho-strany-necitim-pfo-domaci.asp?c=A080821_112815_domaci_ad>.
8. KOPECKÝ, J. *Na Hrad už se tvoří fronta zájemců, Paroubek řekl, že kandidovat nebude*. [online]. 2. 2. 2011 [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/na-hrad-uz-se-tvori-fronta-zajemcu-paroubek-rekl-ze-kandidovat-nebude-1jz-/domaci.asp?c=A110201_152051_domaci_kop>.
9. *Novinky: Dmitrij Medvěděv*. [online]. 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/dmitrij-medvedev>>.
10. *Novinky: Václav Klaus*. [online]. 1. 2. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/vaclav-klaus>>.
11. *Oficiální stránky Pražského hradu*. [online]. 5. 3. 2003 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr-vaclav-klaus/zivotopis.shtml>>.
12. *Panovníci: Boris Jelcin*. [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.panovnici.cz/boris-nikolajevic-jelcin>>.
13. *Prezident republiky Václav Havel: Češi a Němci na cestě k dobrému sousedství*. [online]. 2000 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://old.hrad.cz/president/Havel/nemci/indexp.html>>.
14. *Rusko: Vnitropolitická charakteristika*: [online]. 30. 10. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/rusko-vnitropoliticka-charakteristika/2/1000580/>>.
15. *Středoevropské politické studie: HOLZER, J. Jasný výsledek versus nejasná perspektiva – ruské prezidentské volby 2000*. [online]. 2000 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=123>>.
16. Stöck, P. *Vladimír Putin*. [online]. 28. 1. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/vladimir-putin>>.

17. *Velvyslanectví České republiky v Moskvě: Vzájemné vztahy s Ruskou federací.*
[online]. 2010 [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW:
<http://www.mzv.cz/moscow/cz/vzajemne_vztahy/vztahy_s_ruskou_federaci/index.html>.

Elektronické zdroje v ruském jazyce

1. *Информационное агентство: Тандем «Медведев-Путин».*
[online]. 29. 10. 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupný z WWW:
<<http://www.tiras.ru/obshhestvo/21511-tandem-medvedev-putin.-ikh-rejtingi.html>>.